

#PandoraGate – dziennikarze, którzy się poddali. Analiza przekazów profesjonalnych mediów internetowych o aferze pedofilskiej wśród polskich influencerów

Abstrakt:

Głównym celem artykułu jest zidentyfikowanie sposobu relacjonowania #PandoraGate przez media profesjonalne publikujące w internecie oraz sprawdzenie, czy media te pełnią funkcję edukacyjną i informacyjną, przekazując rzetelnie wiadomości z mediów społecznościowych starszym odbiorcom. Cel zrealizowano za pomocą badania netnograficznego oraz analizy zawartości. W wyniku badań ustalono, że informacje o #PandoraGate słabo przenikają z mediów społecznościowych do mediów profesjonalnych, które nie są w stanie odegrać roli łącznika między pokoleniami.

Słowa kluczowe:

media profesjonalne, media społecznościowe, #PandoraGate, YouTube

#PandoraGate – Journalists Who Gave Up: Analysis of Messages in Professional Online Media Coverage of the Paedophilia Scandal Among Polish Influencers

Abstract:

The main goal of the article is to identify how professional media report on #PandoraGate and to examine whether these media serve an educational and informational role by reliably transmitting news from social media to older audiences. The goal was achieved using a netnographic study and content analysis. The research found that information about #PandoraGate barely transfers from social media to professional media, which are unable to act as a link between generations.

Key words:

professional media, social media, #PandoraGate, YouTube

* Agnieszka Całek – dr, pracuje w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na opowieści transmedialnej, mediach społecznościowych oraz kulturze cyfrowej i serialach nowej generacji. Kontakt: agnieszka.calek@uj.edu.pl.

Wstęp

Świat mediów społecznościowych jest niezwykle złożony i nastrocza wielu problemów. Trudno dociec, co się w nim dzieje, i zrozumieć zachodzące tam procesy, jeśli nie jest się w nim zanurzonym. Naturalnie przychodzi to młodym użytkownikom sieci. Dla nich świat przepełniony nowymi technologiami, ekranami dotykowymi i wszechobecnym internetem jest środowiskiem, w którym się urodzili i socjalizowali. Nieco inaczej jest w przypadku starszych użytkowników. Dla tej grupy posługiwanie się social mediami i nowymi technologiami nie przychodzi naturalnie, bo nie dorastała w ich obecności, a także nie miała szansy się ich uczyć na żadnym etapie swojej edukacji formalnej. Tymczasem w mediach społecznościowych tworzą się zupełnie nowe problemy wymagające uwagi, szczególnie rodziców, nauczycieli, psychologów, pedagogów, prawodawców i służb (w tym przede wszystkim policji i prokuratury). Naturalnym łącznikiem między światem social mediów a opinią publiczną wydają się media profesjonalne, które realizując funkcję informacyjną i edukacyjną, mogłyby objaśniać sieciową rzeczywistość starszym odbiorcom.

Zgodnie z teorią porządku dnia (McCombs, 2004/2008; McCombs, Valenzuela, 2020) to media decydują o tematach, które są dyskutowane przez ich adresatów. W myśl zasady sformułowanej przez Maxwella McCombsa (2004/2008), media nie mówią odbiorcom, co mają myśleć, ale o czym mają myśleć. Zatem, by temat związany z siecią trafił do mediów profesjonalnych (zarówno cyfrowych, jak i analogowych), musi zostać przez zawodowych dziennikarzy, redaktorów, wydawców uznany za ważny. Redakcje mediów profesjonalnych z rzadka uznają zagadnienia z mediów społecznościowych za wystarczająco istotne, by traktować je poważnie i informować o nich w ogóle, a w szczególności na eksponowanych pozycjach na ekranach urządzeń swoich odbiorców¹. Sieciowe tematy najczęściej przenikające do mediów tradycyjnych i profesjonalnych mediów internetowych to zwykle zabawne zdarzenia nadające się np. na felietony typu „michałki”², prezentowane na końcu serwisów informacyjnych w ramach

¹ Wyjątek stanowią media branżowe zajmujące się marketingiem (np. Nowy Marketing, Marketing przy Kawie), które social media opisują w kategoriach nośnika treści promocyjnych. Również segment mediów plotkarskich podejmuje te tematy, ale raczej z perspektywy rozpoznawalnych osobowości internetowych, koncentrując się głównie na sprawach obyczajowych.

² „Michałki” to rodzaj krótkiego materiału dziennikarskiego (tekstowego, audio lub wideo), w którym dziennikarz w lekkiej formie prezentuje krótkie informacje i ciekawostki, najczęściej okraszone pewną dozą humoru.

infotainmentu³. Takie materiały wideo wykorzystują m.in. *Fakty TVN-u* i *Wydarzenia Polsatu*, gdzie zobaczyć można np. wiralowe treści z social mediów, pokazujące zabawne zdarzenia. Tematy poważne, jak zagrożenia w sieci, demoralizujące treści, nadużycia i przestępstwa internetowe, trafiają do mediów profesjonalnych rzadko, a ich realizacja budzi wątpliwości⁴. Częściej takie kwestie bywają podnoszone przez organizacje pozarządowe zajmujące się dziećmi i młodzieżą (np. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) lub wprost tematami dotyczącymi internetu (np. Fundacja Instytut Cyberbezpieczeństwa). Te jednak bez pomocy mediów nie mają dużej siły przebicia, gdyż kampanie społeczne, eksperckie analizy i badania, by trafić do szerokiego grona odbiorców, wymagają kanałów dystrybucji o dużych zasięgach. Strona internetowa i profile społecznościowe organizacji nie są wystarczająco skuteczne bez profesjonalnych mediów i zawodowych dziennikarzy.

W ostatnim kwartale 2023 roku przez media społecznościowe, głównie przez platformę YouTube, przetoczyła się najpoważniejsza jak dotąd afera – #PandoraGate – dotycząca pedofilii, jakiej mieli się dopuszczać influencerzy i inni twórcy internetowi wobec swoich fanek i fanów. Niniejsze opracowanie stanowi próbę zdefiniowania tego zjawiska, które dotąd – ze względu na jego aktualność – nie zostało poddane refleksji naukowej. Nazwa #PandoraGate, nadana sprawie przez internautów, składa się z trzech członów. Pierwszy to hashtag (#)⁵, który ułatwia wyszukiwanie treści w mediach społecznościowych. Drugi to „Pandora”, który wprost odnosi się do mitologicznej puszkii Pandory,

³ Infotainment to rodzaj zawartości mediów łączący w sobie cechy informacji i rozrywki, od połączenia ang. *information* i *entertainment*.

⁴ Zdarza się, że sposób realizacji internetowych tematów przez tradycyjne telewizje staje się sieciowym memem. Tak było m.in. w przypadku programu interwencyjnego telewizji TVN *Uwaga! – Kontrowersyjne reality show Daniela Magicala* z 2017 roku (reporter: Grzegorz Kuczek, zdjęcia: Andrzej Starszewski, montaż: Marek Kempista). Twórcom zarzucano przede wszystkim niezrozumienie tematu patotwórczości i protekcyjalne potraktowanie młodych twórców internetowych, którzy zostali zaproszeni do programu w charakterze ekspertów. 13 października 2022 roku w programie interwencyjnym TVP *Sprawa dla reportera* wyemitowano odcinek, w którym wystąpił Krzysztof Kononowicz (osoba nieporadna życiowo i obciążona chorobami, która od lat jest wykorzystywana przez patotwórców na YouTube do zarabiania na transmisjach live). W produkcji pokazano też patologiczne materiały z udziałem gościa, co ostatecznie spowodowało reakcję Rzecznika Praw Obywatelskich i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Telewizji TVP zarzucano próbę podniesienia oglądalności takimi treściami i instrumentalne wykorzystanie Kononowicza.

⁵ Hashtag [*hashtag*] – oznaczenie treści w mediach społecznościowych składające się ze znaku # – hasz [*hash*] oraz kluczowego słowa lub frazy. Ułatwia przeszukiwanie treści, a także służy do celów promocyjnych, by twórcy mogli w ten sposób włączać swoje treści w kontekst popularnych w sieci haseł, rozpoznawalnych marek itp.

co miało sugerować, że przytaczane doniesienia to dopiero początek i się czeka mroczny czas wypływania kolejnych spraw, w których będą się pojawiały nazwiska znanych twórców rzekomo dopuszczających się nadużyć wobec dzieci. Człon „Gate” odnosi się do dużych afer medialnych, takich jak np. Watergate (od nazwy kompleksu budynków w Waszyngtonie) i Zippergate [Afera rozporkowa] (nazwa utworzona przez analogię), co z kolei miało wskazywać na zakresy i potencjalne skutki zjawiska. Zważywszy na wpływy oskarżanych przez internautów osób, które miały ogromne zasięgi w mediach społecznościowych, zagrożenie mogło dotyczyć naprawdę dużej liczby młodych użytkowników i użytkowniczek. I paradoksalnie nie ograniczało się ono jedynie do rzeczywistości sieciowej, a sięgało też do tej offline, ponieważ wskazywani jako sprawcy twórcy internetowi spotykali się ze swoimi odbiorcami na meetupach (złotach; wydarzeniach tematycznych przeznaczonych dla fanów) oraz na obozach dla dzieci i młodzieży⁶.

Ileokroć w niniejszym tekście mowa jest o #PandoraGate, dotyczy to afery pedofilskiej, która wybuchła w ostatnim kwartale 2023 roku w mediach społecznościowych, głównie na YouTube, wśród polskich użytkowników. Obejmuje tych wpływowych twórców internetowych (ok. 1 mln obserwujących w co najmniej jednym medium społecznościowym), w sprawach których internauci formułowali zarzuty dotyczące nadużyć seksualnych wobec osób poniżej 18. roku życia, przy czym kontakt pomiędzy domniemanymi sprawcą i ofiarą wynikał bezpośrednio z relacji idol – fan w społeczności sieciowej.

By zobrazować skalę zjawiska w social mediach, wykonano kwerendę internetową z użyciem zaawansowanych funkcji wyszukiwarki Google. Sprawdzono, ile treści opatrzonych hasztagiem #PandoraGate opublikowano w mediach społecznościowych od 3 października 2023 roku do 10 kwietnia 2024 roku. W samym serwisie YouTube znalazło się ponad 5,8 tys. filmów z tym oznaczeniem, na TikToku twórcy zamieścili 26,3 tys. filmów, na Facebooku 3,7 tys. wpisów, na Instagramie prawie 3,6 tys. postów, a na X (dawniej Twitter) ponad 15,5 tys. wpisów⁷.

⁶ Wielu twórców internetowych – samodzielnie lub w kolektywach – organizuje obozy dla dzieci i młodzieży. Jest to jeden ze sposobów na monetyzowanie sieciowej popularności. W czasie takich obozów uczestnicy mogą się spotykać ze swoimi idolami, integrować się między sobą, a także zdobywać nowe umiejętności na warsztatach czy szkoleniach, które się tam odbywają.

⁷ Dane pozyskane w oparciu o wyszukiwanie za pomocą Google z ograniczeniem do poszczególnych stron (komenda „site:”), a także za pomocą wewnętrznych wyszukiwarek mediów społecznościowych. Wszystkie przytoczone dane dotyczące liczby subskrypcji oraz wyświetleń pochodzą z dnia 10 kwietnia 2024.

Metodologia – netnografia i analiza zawartości

Niniejsza analiza jest próbą zdiagnozowania relacji między mediami społecznościowymi – rozumianymi tutaj jako przestrzeń, w której w największej mierze⁸ dochodziło do zdarzeń w ramach #PandoraGate – a profesjonalnymi mediami internetowymi, w których z kolei sytuacja była relacjonowana, wyjaśniana i komentowana przez zawodowych dziennikarzy szerokiego gronu odbiorców. Nie jest to więc w żadnym stopniu komparatystyka, również dlatego, że sposoby działania twórców w mediach społecznościowych i dziennikarzy w mediach profesjonalnych nie są porównywalne – ze względu na specyfikę celów i narzędzi komunikacji. Badanie ma zatem dwa poziomy – pierwszy, dzięki któremu możliwe jest nakreślenie sytuacji w mediach społecznościowych, i drugi, na którym analizowane są przekazy profesjonalnych mediów internetowych o opisanym fenomienie.

Część pierwsza badania ma charakter eksploracyjny i opiera się na mapowaniu #PandoraGate w sieci po to, by móc to zjawisko wstępnie scharakteryzować. Głównymi pytaniami badawczymi w tej części analizy są te najbardziej podstawowe: czym jest #PandoraGate?; kim są jej główni bohaterowie?; kogo dotyczy?; gdzie ma miejsce?; jakie ma granice? By uzyskać odpowiedzi na te pytania, wykorzystano obserwację netnograficzną (nieuczestniczącą, niejawną; Jemielniak, 2019; Kozinets, 2015), w ramach której badaczka śledziła na bieżąco rozwój sytuacji w mediach społecznościowych, przede wszystkim na portalu YouTube. Następnie analizie poddano teksty kultury, w tym wypadku filmy wideo, które miały największe znaczenie dla zainicjowania i rozwoju #PandoraGate. Wykonanie tej części projektu było możliwe dzięki zanurzeniu autorki w obszarze badawczym, co pozwoliło na dobrą znajomość terenu prowadzonej netnografii oraz rozumienie jego języka (Jenkins, 2006/2007).

W drugim etapie badań przeprowadzono klasyczną analizę zawartości (Lisowska-Magdziarz, 2006; Pisarek, 1983), która została szczegółowo opisana dalej. Do tej części badania wyselekcjonowano 883 materiały dziennikarskie występujące w profesjonalnych mediach internetowych, było to 100% badanych publikacji indeksowanych przez Google Wiadomości [Google News] w badanym okresie. Ta część analizy służyła znalezieniu odpowiedzi na pytania: w jaki sposób media profesjonalne donoszą o #PandoraGate?; na jakie

⁸ Niektóre ze zdarzeń, w tym np. spotkania influencerów z małoletnimi fanami i fankami, miały miejsce offline. Niemniej, jest to tylko niewielka część całej #PandoraGate, w której główną materię dowodową stanowią słowa domniemanych ofiar i (rzadziej) ewentualnych świadków takich zdarzeń.

kwestie kładą nacisk?; co pomijają?; w jakim stopniu rozumieją omawianą materię?; jakie funkcje pełnią przy pomocy swoich przekazów? Szczegóły tej analizy zostały zaprezentowane w części tekstu poświęconej relacjom medialnym.

#PandoraGate w sieciach społecznościowych – netnografia

W ostatnim kwartale 2023 roku autorytety z mediów społecznościowych upadały jeden po drugim. Użytkowników dotknęła szczególnie sprawa Jakuba Chuptysia, funkcjonującego w sieci jako Gargamel, który uchodził za sumienie internetu⁹. Jego sieciowa persona objawiała się wówczas, gdy wśród influencerów i innych twórców internetowych dochodziło do rozmaitych nadużyć wobec różnych grup społecznych i pojedynczych osób. Gargamel reagował m.in. na utrudniające życie pracowników działania pranksterów¹⁰, mizoginistyczne filmy coachów podrywu¹¹ czy nieetyczne działania popularnych twórców (np. Daniela Rusina, tworzącego jako Reżyser Życia¹², oraz Marcina Dubiela¹³). Pod

⁹ Kanał Chuptysia w serwisie YouTube GargamelVlog obserwowano 923 tys. osób. Jego najpopularniejszy film pt. *Życie Reżysera* wyświetlono 6,1 mln razy.

¹⁰ Twórczość pranksterów budowana jest na tzw. prankach (od ang. *prank* – żart, figiel). Ideę takiej zawartości dobrze oddaje opis ze strony *Słownika języka polskiego PWN*: „[...] robienie sobie z kogoś żartów, celowe wprowadzenie go w błąd, aby doprowadzić go do udziału w niezręcznej sytuacji” („prank”, 2018).

¹¹ Coachowie podrywu (zwykle mężczyźni, ale nie tylko) uczą użytkowników, jak uwodzić kobiety w celach romantycznych oraz dla zaspokajania potrzeb seksualnych. Tego rodzaju twórcy najczęściej instrumentalizują osoby uwodzone i stawiają je w roli opozycyjnej lub wręcz wrogiej wobec osoby uwodzącej. Adresaci filmów coachów podrywu najczęściej trenowani są w technikach manipulacji, często przemocowych – na poziomie werbalnym, ale również fizycznym. Dotyczy to np. wymuszania stosunków seksualnych przy pomocy szantażu emocjonalnego, dotykania kobiet na randkach bez ich zgody oraz stosowania poniżających komentarzy, by uderzyć w pewność siebie i samoocenę potencjalnej partnerki.

¹² Daniel Rusin miał w serwisie YouTube popularny kanał *Reżyser Życia* (1 mln subskrypcji). Twórca kręcił filmy, w których prezentował codzienne problemy różnych ludzi (np. nastolatki w ciąży, osoby bezdomnej). Jego produkcje były wykorzystywane w szkołach jako materiał dydaktyczny, mimo że zawierały uproszczenia i poważne przekłamania. Twórcy zdarzało się też oszukiwać odbiorców, najbardziej jaskrawym przykładem był film z okresu pandemicznego lockdownu. Rusin twierdził, że osoby, które zagrały w jego produkcji, nie spotkały się i film powstał zdalnie. Wnikliwa analiza materiału wykazała, że nie jest to prawda i sceny były kręcone w domu twórcy. Daniel Rusin porzucił karierę internetową, ostatni film opublikował na początku 2023 roku.

¹³ Marcin Dubiel ma kanał w serwisie YouTube pod swoim imieniem i nazwiskiem, gdzie zgromadził 1,65 mln subskrybentów. Jego filmy to przede wszystkim pranki i vlogi. Najpopularniejsza produkcja *MARCIN DUBIEL x ADIS #Hot16Challenge2* odnotowała 10 mln

koniec września Laura Klaus, performerka i tancerka, była dziewczyna Chuptysia, opublikowała na platformie TikTok krótki film, w którym opowiedziała, jak doświadczała ze strony twórcy przemocy (fizycznej i psychicznej) oraz groomingu¹⁴ w czasie, gdy była z nim w związku (jd, 2023b). Artystka przedstawiła dowody w postaci nagrań audio awantur z ówczesnym partnerem. Gdy Klaus weszła w związek z Chuptysiem, miała 16 lat, a on ponad 20.

W podobnym czasie internet obiegnęła informacja o patologicznych zachowaniach Krzysztofa Gonciarza, blisko 40-letniego twórcy, który zasłynął głównie jako vloger tworzący treści rozrywkowe, początkowo przede wszystkim dotyczące gamingu¹⁵, a po przeprowadzeniu się do Japonii – głównie tamtejszej kultury¹⁶. Gonciarz miał wizerunek lewicowego aktywisty i obrońcy praw kobiet, zasłynął m.in. samodzielnym zatrzymaniem ciężarówki antyaborcyjnej w Warszawie. Patologiczne zachowania youtubera ujawniła modelka Daria Dąbrowska w filmie na TikToku¹⁷, w którym opowiedziała o przemocowych zachowaniach twórcy wobec kobiet na podstawie własnych doświadczeń, relacji innej dziewczyny, która chciała pozostać anonimowa, a także opowieści jego byłej partnerki. Według kobiet twórca nie tylko sam miał poważne problemy z narkotykami, alkoholem i seksoholizmem, lecz także m.in. oferował innym osobom narkotyki za czynności seksualne, był przemocowy i manipulujący.

Sprawy Chuptysia i Gonciarza są bulwersujące, a opisywane zachowania są społecznie nieakceptowalne. Pierwsza jednak dotyczy jednej osoby, z którą

wyświetleń. Działania Dubiela często oceniane były przez społeczność jako nieetyczne, by wspomnieć np. żarty z czarnoskórego dziecka.

¹⁴ Grooming to rodzaj manipulacji stosowany wobec dzieci i nastolatków przez dorosłych, którzy w ten sposób chcą osiągnąć uległość ofiary, by spełniała ich oczekiwania i potrzeby. Częstym narzędziem wykorzystywanym w groomingu jest szantaż emocjonalny, którego osoba nie w pełni dojrzała nie potrafi zidentyfikować i przed którym nie potrafi się bronić (Ziółkowski, 2023).

¹⁵ Gaming to sektor działalności internetowej zajmujący się grami. W gamingu tworzą się złożone społeczności koncentrujące się na konkretnych grach sieciowych, w których są zarówno gracze pełniący funkcje liderów, jak i zwykli użytkownicy gier i fani. Gaming wykształcił również wyspecjalizowane platformy społecznościowe umożliwiające m.in. streamowanie gier, czyli transmitowanie ich na żywo w sieci, np. Twitch, a także środowiska do tworzenia uniwersów w ramach jednej gry, np. Roblox.

¹⁶ Gonciarz ma dwa wiodące kanały w serwisie YouTube: Zapytaj beczkę (784 tys. subskrypcji; najpopularniejszy film pt. *Budzisz się w 1918 roku – CO MÓWISZ?* odnotował 3,1 mln wyświetleń) oraz Krzysztof Gonciarz (947 tys. subskrypcji; najpopularniejszy film pt. *Ujawniam prawdę o FRIZIE i DOMU EKIPY* odnotował 3,6 mln wyświetleń). Działa również na Instagramie, Facebooku i TikToku, gdzie jego zasięgi to również setki tysięcy obserwujących.

¹⁷ Film pierwotnie trafił na TikToka, ale platforma usunęła nagranie. Autorka opublikowała je ponownie na swoim profilu na Instagramie (Dąbrowska, 2023).

był w związku, i największym problemem z punktu widzenia społeczności internetowej stała się tu dwulicowość twórcy. Druga zaś mocno uderzyła w wizerunek influencera i spowodowała duże rozczarowanie jego fanów, ale dotyczyła wyłącznie osób dorosłych (Czuma, 2023). Zupełnie inaczej jest w przypadku #PandoraGate, w której ofiarami miały być dzieci i nastolatki, doświadczające przemocy seksualnej na poziomie werbalnym i fizycznym, przemocy psychicznej i manipulacji ze strony swoich idoli. Byli to ludzie wpływowi, z lukratywnymi kontraktami, setkami tysięcy obserwujących i ogromnymi pieniędzmi, a przede wszystkim cieszący się podziwem i zaufaniem swoich fanów i fanek.

Na YouTube już wcześniej pojawiały się plotki i spekulacje dotyczące możliwych nadużyć influencerów wobec ich małoletnich odbiorców, jednak bez konkretów, bez nazwisk i bez jakichkolwiek dowodów. Pierwszym¹⁸, który opublikował film z nazwiskami domniemyanych sprawców i materiałami mającymi dowodzić prawdziwości tego, co wcześniej pozostawało w sferze domysłów, był Sylwester Wardęga¹⁹. Jest to twórca internetowy, który funkcjonuje w popularnych polskich mediach społecznościowych od początku drugiej dekady lat 2000. Zasłynął m.in. prankami, to jego autorstwa jest film o psie-pająku, który dotarł również do międzynarodowej publiczności. Z czasem Wardęga zaczął prowadzić dla swojej publiczności transmisje na żywo, w wyniku czego zyskał miano „szeryfa internetu”, dbającego o respektowanie prawa i etykę działań w sieci (walczył m.in. z działaniami influencerów, którzy reklamowali niedziałające lub bardzo niskiej jakości produkty i usługi – tzw. *scam* [oszustwo]). Związał się z budzącymi kontrowersje środowiskami freakfightowymi²⁰, jest również jednym ze współtwórców projektu GOATS, czyli kolektywu

¹⁸ Wcześniej, pod koniec września, na kanale Olciak93 należącym do Aleksandry Adamczyk został opublikowany wywiad z nią przeprowadzony przez Jakuba Wątor, dziennikarza, który wówczas pracował w Spider's Web. Olciak w rozmowie obciążyla Stuu, ogólnikowo opowiadała o nadużyciach i sugerowała powszechność problemu pedofilii wśród influencerów, ale nie podała innych nazwisk i nie przedstawiła dowodów. Wątor za wywiad z Olciak był krytykowany; zdaniem twórców internetowych zajmujących się sprawą zaszkodził sprawie i spowodował, że część ofiar się wycofała, nie chciała ujawniać szczegółów i ostatecznie zrezygnowała ze składania zeznań.

¹⁹ Kanał Sylwestra Wardęgi, WATAHA – Krulstwo (pisownia oryginalna), śledzi 1,56 mln użytkowników. Jego poprzedni kanał SA Wardęga śledziło 3,55 mln internautów, a najpopularniejszy na nim film pt. *Mutant Giant Spider Dog (SA Wardęga)* wyświetlono 184 mln razy.

²⁰ Freak fight to walka pomiędzy rozpoznawalnymi osobami, mogą to być celebryci, osobowości internetowe, influencerzy, patotwórcy, sportowcy reprezentujący inne dyscypliny, ale także np. osoby niskorosłe. Głównymi atrakcjami takich walk są show organizowane w prestiżowych lokalizacjach oraz imprezy towarzyszące, w tym m.in. konferencje prasowe, w czasie których zawodnicy lub zawodniczki ścierają się ze sobą werbalnie, ale zdarzają

autorów internetowych tworzących treści rozrywkowe, wątpliwych etycznie ze względu na przedmiotowe traktowanie kobiet, dobór uczestników i uczestniczek cieszących się złą reputacją, a także organizujących niebezpieczne dla zdrowia i życia wyzwania.

Wardęga nie jest postacią jednoznaczną w świecie mediów społecznościowych. Niemniej, film *MRO CZNA TAJEMNICA STUUI YOUTUBERÓW: PANDORA GATE* (Boxdel, Dubiel, Fagata) (3 października 2023), który opublikował na swoim kanale Wataha – Krulestwo na YouTube, stał się początkiem najpoważniejszej jak dotąd afery w polskim internecie. Niespełna półgodzinną produkcję do 10 kwietnia 2024 roku wyświetlono ponad 9,7 mln razy, oceniono pozytywnie (łapka w górę) 560 tys. razy i skomentowano ponad 44 tys. razy. Wardęga w filmie ujawnił nadużycia wobec kilkunastoletnich dziewczynek, z którymi w relacje wchodziłi popularni twórcy internetowi drugiej dekady XXI wieku, idole nastolatków, obserwowani i podziwiani przez setki młodych ludzi. Głównym negatywnym bohaterem filmu stał się Stuart Kluz-Burton (funkcjonujący w sieci jako Stuu), jedna z najpopularniejszych postaci ówczesnych mediów społecznościowych. Burton zyskał rozgłos grając w *Minecrafta*, a później tworząc projekt Team X – kolektyw twórców będący kuźnią młodych influencerów²¹. W 2020 roku Stuu nagle zniknął z sieci, właściwie bez żadnych wyjaśnień i bez pożegnania z fanami.

Wardęga w swoim filmie dowodzi, że zniknięcie twórcy wiązało się z groźbą ujawnienia przez Justynę Suchanek (w sieci funkcjonującą jako Sukanek²²) tego, czego miał się dopuszczać Stuu wobec swoich małoletnich wielbicielek. Suchanek (niegdyś przyjaźniąca się i mieszkająca z Kluzem-Burtonem) kilka lat przed #PandoraGate opublikowała film, w którym mówiła o topowym influencerze krzywdzącym dzieci. Jednak nie ujawniła wówczas, kogo miała na myśli. Ze względu na jej problemy psychiczne, treści zaprezentowane przez nią były wielokrotnie podważane. Twórczyni twierdziła, że próbowała sprawę

się też rękoczyn. Walczący są sownie wynagradzani za występy, a widzowie muszą zapłacić za dostęp do transmisji walki (Dec, Czeszewski, 2020).

²¹ Stuu na swoim kanale w serwisie YouTube miał ponad 4,2 mln obserwujących. Najpopularniejszy film pt. „*Minecraft Style*” – *A Minecraft Parody (Psy – Gangnam Style)* ma 17 mln wyświetleń. Kanał jego projektu grupowego TeamX pod koniec działania śledziło ponad milion użytkowników. Obecnie – w związku z #PandoraGate – kanał zmienił nazwę na DAZZshow i zniknęły z niego wszystkie filmy z wyjątkiem teledysków. Pozostało na nim 998 tys. subskrybentów, a najpopularniejszy klip pt. *SIEDEM (Official Music Video)* ma 30 mln wyświetleń.

²² Sukanek ma w serwisie YouTube 555 tys. subskrybentów, a jej najpopularniejszy film pt. *DRAW MY LIFE* odnotował 2,3 mln wyświetleń. Twórczyni w swoich filmach koncentruje się głównie na kwestiach związanych ze zdrowiem i dobrostanem psychicznym.

zgłosić policji, ale nie mogła nic zrobić, ponieważ nie miała kontaktu z ofiarami (Suchanek, 2019).

Wardęga przeprowadził coś w rodzaju dziennikarskiego śledztwa. Skontaktował się z osobami, które były przez Stuu napastowane werbalnie i fizycznie. Zgromadził też materiał dowodowy, potwierdził wiarygodność świadków, zanalizował nagrania i zrzuty ekranów z rozmów w różnych komunikatorach. W efekcie tego amatorskiego śledztwa wyłonił się obraz Kluz-Burtona jako aktywnego pedofila, który nie tylko pisał z dziewczynkami poniżej 15. roku życia, lecz także dążył do tego, by się z nimi spotykać i wchodzić w kontakt fizyczny, również o charakterze seksualnym. W filmie padają też nazwiska osób, które wspierały Stuu w procederze, robiły podobne rzeczy lub wiedziały o działaniach influencera i je ignorowały. W sprawie tych osób Wardęga również zebrał dowody. Wśród działań, których dopuszczali się twórcy, wymieniano: pisanie z dziewczynkami na tematy dotyczące seksualności, w tym opisywanie erotycznego snu o dziewczynce, wysyłanie erotycznych zdjęć – również genitaliów, domaganie się zdjęć dziewczynek, naleganie na spotkania, zapraszanie do domu, upijanie alkoholem, całowanie, dotykanie różnych części ciała, spanie w jednym łóżku itd. Jedna z ofiar nie była w stanie powiedzieć, co dokładnie się działo w czasie spotkania, gdyż nic nie pamiętała z powodu odurzenia. Obudziła się rano w łóżku z influencerem (Wardęga, 2023).

Ciąg dalszy śledztwa poprowadził Mikołaj Tylko, działający w sieci jako Konopskyy²³, twórca commentary²⁴, który na początku października 2023 roku opublikował film *MROCZNA PRZESZŁOŚĆ POLSKIEGO YOUTUBA*. W trwającej nieco ponad godzinę produkcji youtuber zaprezentował kolejne dowody wskazujące na winę Stuu, ale również dotarł do następnych ofiar i ujawnił inne nazwiska domniemanych sprawców nadużyć wobec nieletnich fanek i fanów. W filmach Wardęgi i Tylki jako ci, którzy dopuścili się różnych nadużyć, wymieniani są: Stuart Kluz-Burton, Marcin Dubiel, Bartosz Kwaśniewski (Vertez – gamer zajmujący się Minecraftem)²⁵, Wojciech

²³ Mikołaj Tylko na swoim kanale na YouTube Konopskyy zgromadził 1,93 mln subskrybentów. Jego najpopularniejszym filmem jest *MROCZNA PRZESZŁOŚĆ POLSKIEGO YOUTUBA*, który wyświetlono 12 mln razy.

²⁴ Commentary to rodzaj treści internetowej, w której twórca koncentruje się na komentowaniu aktualnych zdarzeń, najczęściej dotyczących tego, co dzieje się w sieci.

²⁵ Bartosz Kwaśniewski ma w serwisie YouTube kanał Vertez, gdzie publikował treści gamingowe. Zgromadził 1,13 mln subskrypcji, a jego najpopularniejszy film to *Minecraft Escape – Pan Śmietanka & Madzia – Escape The T.R.O.L.L. 2*, który wyświetlono 4,8 mln razy. Vertez podobnie jak Stuu jeszcze przed wybuchem #PandoraGate przestał dodawać nowe treści.

Krzyżanowski (Vojtaz – gamer i vloger)²⁶, Przemysław Woźnica (Dizowskyy – youtuber gamingowy)²⁷, Michał Baron (Boxdel – twórca internetowy związany z freak fightami, członek GOATS)²⁸, Daniel Pawlak (DeeJayPallaside – prankster, twórca commentary i filmów z urbexów)²⁹, Marek Kruszel (Lord Kruszwil – prankster, patotwórca)³⁰, Łukasz Wawrzyniak (Kamerzysta – patotwórca, zawodnik freakfightowy)³¹, Sergiusz Górski (NitroŻyniak – gamer słynący z wulgarnych przekazów)³². Niektórzy z wymienionych tu twórców internetowych dopuszczali się nadużyć w prywatnej komunikacji z fankami i fanami, inni zaś robili to w procesie tworzenia swoich materiałów, domagając się np. zdjęć o zabarwieniu erotycznym, zadając krępujące pytania czy dotykając bez pozwolenia prankowanych osób. Często dowody na nadużycia były powszechnie dostępne, ponieważ stanowiły po prostu jawną zawartość kanałów społecznościowych wskazanych twórców. W filmach wymieniane są również Agata Fąk (Fagata – influencerka, freakfighterka, była dziewczyna

²⁶ Wojciech Krzyżanowski miał na Youtubie kanał Vojtaz, który usunięto w 2018 roku.

²⁷ Przemysław Woźnica ma na platformie YouTube kanał Dizowskyy, na którym zgromadził 2,06 mln obserwujących. Jego najpopularniejszy film to *ZJADŁEM #RZCW (๖๓๖) - AGAR. IO*, który wyświetlono 5,4 mln razy.

²⁸ Michał Baron ma na YouTube kanał BOXDEL, który obserwuje 1,71 mln użytkowników. Najpopularniejszy film pt. *13 minut o Pandora Gate* dotyczy afery i zgromadził 3,2 mln wyświetleń.

²⁹ Daniel Pawlak prowadzi na YouTube kanał DeeJayPallaside, gdzie zgromadził 1,95 subskrybentów. Jego najpopularniejszy film pt. *MASTURBOWAŁA SIĘ NA STREAMIE + FRAGMENTY!!* wyświetlono 3,6 mln razy. Urbex (od *urban exploration*) to aktywność polegająca na zwiedzaniu opuszczonych, trudno dostępnych miejsc, takich jak np. opuszczone szpitale, porzucone budowle.

³⁰ Marek Kruszel miał bardzo popularny kanał na YouTube, ale został on usunięty przez serwis ze względu na naruszenie zasad społeczności. Obecnie posiada kanał Lord Kruszwil – Zapasowy Kanał, gdzie zgromadził 147 tys. subskrybentów. Najpopularniejszy film pt. *ZAMKNAŁEM ICH W POKOJU NA 24H* wyświetlono 1,1 mln razy.

³¹ Marek Kruszel i Łukasz Wawrzyniak od początku swoich działań w sieci współpracowali. Mają w serwisie YouTube wspólny kanał Lord Kruszwil & Kamerzysta, który obserwuje 36,2 tys. subskrybentów. Najpopularniejszy filmem na tym kanale jest teledysk Wawrzyniaka pt. *Kamerzysta - Afirmacja (feat Kubańczyk) (Official Music Video) Prod. Joezee*, który zebrał 1,5 mln wyświetleń. Łukaszowi Wawrzyniakowi w przeszłości stawiano zarzuty m.in. wykorzystywania i znęcania się nad osobą niepełnosprawną intelektualnie, pobicia i znęcania się nad partnerką.

³² Sergiusz Górski w 2022 roku otrzymał dożywotni zakaz publikowania treści w serwisie YouTube z powodu notorycznego łamania zasad tego medium społecznościowego. Obecnie na tej platformie występuje wyłącznie na kanałach innych twórców, częściowo omijając w ten sposób zakaz.

Stuu)³³ oraz Lexy Chaplin (Lexy – influencerka i zawodniczka freakfightowa, członkini TeamuX)³⁴ jako te, które wiedziały o działaniach Kluza-Burtona, ale nic z tym nie zrobiły. Tym akurat twórczyniom sama #PandoraGate szczególnie nie zaszkodziła, ich internetowe zasięgi wzrosły, zwłaszcza Fąk, której wulgarne teledyski biją rekordy popularności (klip *FAGATA – Bandycka jazda* obejrzano ponad 6,5 miliona razy, piosenka była wielokrotnie udostępniana i przerabiana, a jej warstwa tekstowa doczekała się nawet wersji recytowanej niczym poezja).

To, co w swoich pierwszych filmach opublikowali Wardega i Tylko, było zaledwie początkiem #PandoraGate. Temat podejmowali też inni twórcy, w filmach opatrzonych pandorowym hasztagiem padały kolejne nazwiska, publikowano następne zeznania i materiały pochodzące od domniemanych ofiar. Wielu twórców komentowało doniesienia, spekulowało i próbowało wykorzystać trend, który na jakiś czas zawładnął algorytmem YouTube'a. Osoby, które trafiały na wirtualną ławę oskarżonych, też najczęściej nie pozostawiały sprawy samej sobie. Publikowały oświadczenia i próbowały ratować wizerunek. W liczbie opublikowanych – dłuższych i krótszych wideo – przodowali Michał Baron i Marcin Dubiel.

W najbardziej gorącym okresie afery w mediach społecznościowych pojawił się niesmaczny żart w postaci gry bingo z nazwiskami twórców internetowych, którzy mieliby okazać się kolejnymi pedofilami. Niektórzy spośród tych, których wymieniono w #PandoraGate, tracili kontrakty i rozwiązywano z nimi współpracę. Czasami były to też osoby, których przewinienia były niewspółmierne do kary jaką wymierzała internetowa społeczność – również za błędy z przeszłości oraz te, za które twórcy przeprasali i z których już się wycofali. Często były to incydenty niezwiązane bezpośrednio z aferą.

Maciej Dąbrowski (Z Dvpy)³⁵ – twórca internetowy tworzący treści o charakterze rozrywkowym i commentary, słynący z ciętego i wulgarnego języka – za

³³ Agata Fąk w serwisie YouTube ma dwa kanały: FAGATA (369 tys. subskrybentów; najpopularniejszy film to *FAGATA #Hot16challenge2* – 4,7 mln) oraz Fagata (63,9 tys. subskrybentów; najpopularniejszy film to teledysk *FAGATA – Bandycka jazda* – 6,5 mln wyświetleń). Influencerka ma największe zasięgi na Instagramie, gdzie zgromadziła 1,7 mln obserwatorów, jest też obecna – jako fagatka – na erotycznej platformie OnlyFans, gdzie zgromadziła 27,7 tys. polubień (użytkownicy OF płacą za dostęp do treści twórców).

³⁴ Lexy Chaplin prowadzi na platformie YouTube kanał pod swoim imieniem i nazwiskiem. Zgromadziła 1,25 mln subskrybentów. Najpopularniejszym filmem jest teledysk *LEXY CHAPLIN – DOBRZE WIEM*, który ma 8,6 mln wyświetleń. Influencerka działa również na Instagramie, gdzie obserwuje ją 2,3 mln internautów.

³⁵ Maciej Dąbrowski prowadzi w serwisie YouTube kanał Z Dvpy, na którym zgromadził 1,51 mln subskrybentów. Najpopularniejszy film na jego kanale to satyryczny dubbing *EURO 2016 – ZDUPPING*, który wyświetlono 5,5 mln razy. Dąbrowski jest również aktywny na

niesmaczny prank nakręcony z innym influencerem kilka lat wcześniej spotkał się z falą hejtu. Była to historia, za którą twórca już przeproszał. Po tym, jak internauci wrócili do starego, kompromitującego filmu, ze współpracy z Dąbrowskim zrezygnował Kanał Sportowy, gdzie youtuber współprowadził poranki, a radio RMF FM zdjęło ze swojej platformy internetowej wywiad, który przeprowadził z nim po wybuchu #PandoraGate Robert Mazurek. Za niesmaczne i wulgarne treści z przeszłości kontrakt z Bankiem Millenium stracił również Tomasz Działowy, funkcjonujący w sieci jako Gimper³⁶. Użytkownicy, oznaczając bank w mediach społecznościowych, przypomnieli kompromitujący film, w którym twórca rapuje, obrażając innego youtubera – Rocka – i jego małego wówczas syna Miszora, żartując przy tym z przemocy seksualnej wobec dzieci. Działowy za to nagranie sprzed ponad dekady przeproszał wielokrotnie (Nowy Marketing, 2023).

Błędy przeszłości wróciły również do samego Sylwestra Wardęgi, który dekadę temu nagrał film o Boobsmanie – „superbohaterze” badającym kobiece piersi. Produkcja była niesmaczna i wulgarna, ale jak tłumaczył twórca, jego wideoprak miał być elementem kampanii dotyczącej profilaktyki raka piersi. Wardęga za tę produkcję już przeproszał, ale przy okazji #PandoraGate temat wrócił, gdyż influencer utrzymywał, że miał zgody od kobiet, których w czasie kręcenia filmu dotyczył. W mediach pojawiły się jednak doniesienia o co najmniej jednej bohaterce tego wideo, która takiej zgody Wardędze nie dała (Czuma, 2024). Skutki afery dotknęły także Norberta Gierczaka, działającego pod pseudonimem DisStream³⁷, który prowadzi kanał w serwisie YouTube, publikując treści o charakterze rozrywkowym. Po ujawnieniu w #PandoraGate naruszeń, których miał się dopuszczać Przemysław Woźnica – Dizowskyy, na DisStreama (Dissa) wylała się fala hejtu, gdyż użytkownicy po prostu pomylili tych dwóch twórców (Cegielski, 2023).

#PandoraGate zataczała szerokie kręgi, a jej konsekwencje wyglądały bardzo poważnie. Afera ujawniła skalę problemu – popularni twórcy o bardzo szerokich zasięgach mieli się dopuszczać nadużyć, a nawet przestępstw wobec dzieci i nastolatków. Wśród formułowanych w sieci zarzutów pojawiały

Facebooku, Instagramie i X. Prowadzi także na YouTube mniejszy kanał gamingowy Przegryw, gdzie zgromadził 69 tys. subskrybentów.

³⁶ Tomasz Działowy prowadzi w serwisie YouTube kanał Gimper, który zgromadził 2,14 mln subskrybentów. Najpopularniejszy na jego kanale jest teledysk pt. *REMO × GIMPSON × MAMIKO – Bombsite A*, który wyświetlono 27 milionów razy.

³⁷ Norbert Gierczak jest twórcą, który zajmuje się m. in. testowaniem różnych rzeczy, a także stremowaniem gier. Na platformie YouTube ma kanał DisStream, który zgromadził 1,37 mln subskrybentów. Jego najpopularniejszy film pt. *SPRAWDZAM NAJGORSZE SZTUCZKI z INTERNETU!* wyświetlono 2,9 mln razy.

się wulgarnie żarty, przemoc werbalna, sexting, ale także naruszenia nietykalności cielesnej, molestowanie, a nawet gwałt (o popełnienie przestępstwa z art. 198 Kodeksu Karnego został oskarżony influencer z TeamuX – Michał Gała³⁸, postępowanie w jego sprawie trwa; Wprost, 2023).

#PandoraGate elektryzowała media społecznościowe, o czym świadczą wspomniane wcześniej liczby materiałów, które powstały na ten temat, a także zasięgi tych produkcji. W sieci sytuacja wygląda niezwykle poważnie, ale otwarte pozostają pytania: czy z tego zamkniętego świata temat przeniknął do profesjonalnych mediów internetowych?; czy problem został zauważony?; czy zaproponowano jakieś rozwiązania?; czy komukolwiek postawiono zarzuty? Na te pytania pomoże odpowiedzieć analiza zawartości mediów internetowych, która stanowi drugi etap badań w niniejszym opracowaniu.

#PandoraGate w profesjonalnych mediach internetowych – analiza zawartości

By zbudować bazę materiałów do analizy zjawiska #PandoraGate, wykorzystano wyszukiwarkę Google do przeglądania informacji w profesjonalnych mediach internetowych, co było możliwe dzięki ograniczeniu wyników do Google Wiadomości. Ze względu na to, że nie wszystkie media internetowe korzystają z hashtagów (niektóre używają słów kluczowych), jako komendę dla wyszukiwarki wykorzystano „#PandoraGate OR Pandora Gate OR pandoragate”. Zastosowano zatem hasło ze znakiem hasz (#) oraz dwie najbardziej prawdopodobne wersje zapisu bez zastosowania tego znaku. Przy wyszukiwaniu ograniczono również okres publikacji, tak jak w przypadku mediów społecznościowych (od 3 października 2023 do 10 kwietnia 2024). W efekcie wyszukiwania wyodrębniono 900 pozycji, z których po usunięciu dubletów pozostały 883 materiały dziennikarskie³⁹; te ostatnie poddano analizie zawartości. Badanie zostało przeprowadzone przy wykorzystaniu programu

³⁸ Gała próbował swoich sił w programie TVN *Top Model*, ale bez większych sukcesów. Później skupił się na karierze internetowej. Dołączył do jednej z kolejnych edycji TeamuX Stuu. Był obecny w kilku mediach społecznościowych. Ma kanał na TikToku (1,3 mln obserwujących), YouTube (223 tys. subskrybentów), konto na Instagramie (532 tys. obserwujących), Twitchu (17,5 tys. obserwujących) oraz na OnlyFans (1,6 tys. polubień, obecnie konto jest nieaktywne). Od października 2023 roku twórca nie dodaje żadnych nowych treści.

³⁹ Określenie „materiały dziennikarskie” zostaje tutaj użyte celowo, jako kategoria rozszerzająca, która obejmuje jednostki analizy składające się z tekstu, ale także te mające postać wideo lub połączenia tych form.

MAXQDA⁴⁰. Klucz kategoryzacyjny zawierał część formalną i merytoryczną. Ta pierwsza służy podstawowemu, technicznemu opisowi danych, druga zaś zawiera kategorie, których identyfikacja w materiale ma bezpośrednie przełożenie na znalezienie odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Część formalna obejmowała: datę zamieszczenia materiału, nazwę medium oraz gatunek dziennikarski. W tej kategorii odwołano się do najbardziej podstawowego podziału genologicznego, ograniczającego się do gatunków: informacyjnych, publicystycznych oraz pogranicza. Spośród gatunków pogranicza wyodrębniono wywiady, których w całej próbie znalazło się jedynie 22, jednakże były one najobszerniejszymi materiałami i dziennikarze najczęściej przeprowadzali je z ekspertami, głównie psychologami, aktywistami z organizacji pozarządowych oraz ze specjalistami zajmującymi się prawem i influencer marketingiem. Kodu „Informacja” używano, gdy materiał zawierał jedynie zaprezentowanie faktów bez żadnego dodatkowego komponentu. Kodem „Publicystyka” oznaczano treści, które były opiniami, komentarzami, felietonami lub autorskimi esejami. Wśród podkategorii wprowadzono także „MiKS” – tym kodem oznaczano materiały, które miały komponent informacyjny, ale zawierały też opinię dziennikarza lub inne komentarze. Wyniki zaprezentowano w tabeli 1.

TABELA 1. Gatunki dziennikarskie reprezentowane w badanym materiale.

Gatunek materiału dziennikarskiego	Liczba materiałów dziennikarskich	Udział % poszczególnych gatunków dziennikarskich
MiKS	443	50,17
Publicystyka	254	28,77
Informacja	164	18,57
Wywiad	22	2,49
OGÓŁEM	883	100,00

Opracowanie własne.

W badanej próbie nieco ponad połowę materiałów stanowią te oznaczone kodem „MiKS”. Blisko 30% to publicystyka, co koreluje z faktem, że wiodące media zajmujące się tematem to portale plotkarskie (m.in. Vibez, Pudelek, Plotek, JastrząbPost), podstrony dużych portali horyzontalnych skupiające się na

⁴⁰ MAXQDA jest oprogramowaniem służącym do komputerowego wspomaganie analizy danych, jakościowej i ilościowej. Narzędzie to jest stosowane głównie przez badaczy w naukach społecznych.

rozrywce (m.in. Radio Zet, *Wprost*, Radio Eska) oraz serwisy publicystyczne (m.in. NaTemat, Salon24). „Informacji” odnotowano w całej próbie 164 i były to głównie materiały serwisów branżowych (np. Spider’s Web, Android, Wirtualne Media). Szczegółowe informacje na temat liczby materiałów opublikowanych w poszczególnych mediach najczęściej poruszających temat afery zawarto w tabeli 2.

TABELA 2. Media najczęściej zajmujące się #PandoraGate.

Medium	Liczba materiałów
Radio Zet	60
NaTemat	47
Vibez	46
Pudelek	44
Plotek	43
Radio Eska	41
<i>Wprost</i>	39
JastrząbPost	29
Spider’s Web	26
<i>Party</i>	23
<i>Fakt</i>	23
<i>Super Express</i>	21
o2.pl	18
<i>Przegląd Sportowy</i>	17
Interia	16
<i>DoRzeczy</i>	16
Android	15
Salon24	14
4fun TV	14
Plejada	12
i.pl	12
Kozaczek	11
Wirtualne Media	10
CGM.pl	10
BOOP.pl	10

Opracowanie własne.

W sumie w badanym okresie przeanalizowano 135 mediów. W 63 przypadkach były to pojedyncze wskazania. Znalazły się wśród nich m.in. media lokalne (np. Radio Tczew, Niepołomice, Ślązag), ale także serwisy internetowe tygodników opinii o ugruntowanej pozycji (np. *Newsweeka*, *Polityki*, *Tygodnika Powszechnego*).

Wszystkie portale używały multimediów ilustrujących materiały dziennikarskie. Były to: fotografie symboliczne (np. znaczek YouTube'a, laptop), zdjęcia portretowe (np. wizerunki influencerów lub osób komentujących), materiały zaczerpnięte z mediów społecznościowych (np. zdjęcia z profili osób, o których mowa w tekście, kadry z opisywanych filmów). Niektóre z mediów, zwłaszcza te plotkarskie, wykorzystywały także jako materiał ilustracyjny treści embedowane, czyli zaciągnięte z mediów społecznościowych (kliknięcie w nie przenosi użytkownika do medium, które jest źródłem wpisu/zdjęcia). Wśród wyszukanych materiałów znalazły się również filmy na kanałach mediów profesjonalnych w serwisie YouTube. Dotyczyło to m.in. *Super Expressu* i JastrząbPost.

W części merytorycznej za pomocą niniejszego klucza wyodrębniono kilka kategorii. Najbardziej rozbudowaną, bo zawierającą 26 subkodów (tabela 3) była „Wiodąca tematyka”. Sprawdzano również, kto w materiale dziennikarskim ma głos, czyli kto był cytowany lub czyje wypowiedzi udostępniano. Uwzględniono w tym wypadku 10 subkodów (tabela 4), gdzie znalazły się zarówno osoby fizyczne, jak i prawne. W wypadku tej kategorii kodowano każdy fragment, który zawierał cytowaną wypowiedź, stąd liczba cytowań jest wyższa od sumy badanych materiałów. Wprowadzono też kategorie bez subkodów, wśród nich znalazły się: „Błędy merytoryczne” w materiałach (tutaj kodowano m.in. błędy dotyczące nazwisk twórców, powiązań w #PandoraGata; 42 wskazania) oraz „Informacja o pomocy” (w tym wypadku kodowano fragmenty, w których znalazła się informacja dla osób dotkniętych opisywanymi nadużyciami lub przestępstwami; 11 wskazań). Wśród kategorii znalazły się też: „Wskazywani domniemani sprawcy” (1893 wskazania) oraz „Inni wskazywani influencerzy/twórcy internetowi” (1671 wskazania). Tych kodów używano przy pierwszym wprowadzeniu twórcy w materiale dziennikarskim. Liczby wskazań są wysokie, ale pod nimi kryje się niewielka grupa twórców, którzy wielokrotnie byli przywoływani w różnych mediach.

Po przeanalizowaniu mediów, które najczęściej zajmowały się zagadnieniem #PandoraGate, nie zaskakuje, że temat w badanej próbie najczęściej koncentruje się na komentarzach/opiniach oraz sytuacji domniemanych sprawców. Wynika to z faktu, iż media plotkarskie oraz skoncentrowane na branży rozrywkowej i publicystyce bardzo często prosiły o skomentowanie

TABELA 3. Główne tematy podejmowane przez media.

Główne tematy w analizowanych tekstach	Liczba wskazań	Udział %
Opinie/komentarze	213	24,12
Sytuacja domniemanego sprawcy	136	15,40
Działania służb/władz/ministerstwa	87	9,85
Skutki w branży influencerskiej	61	6,91
Wyjaśnienie kto jest kim, o co chodzi	49	5,55
Film Mikołaja Tylki	43	4,87
Przyczyny, skutki, pogłębiona refleksja	34	3,85
Inny	33	3,74
Zatrzymanie/aresztowanie Stuu	32	3,62
Sygnaliści	26	2,94
Film Mai Staško i Marii Sadowskiej	21	2,38
Anonimus	20	2,27
Rekordy oglądalności, wejść, subskrypcji itp.	19	2,15
Żarty z afery	14	1,59
Film Sylwestra Wardęgi	14	1,59
Zarobki influencerów/twórców internetowych	13	1,47
Pozew Marcina Dubiela przeciwko Sylwestrowi Wardędze	12	1,36
Sprawa Macieja Dąbrowskiego	10	1,13
Zagadnienia prawne	9	1,02
Domniemany film Stuarta Kluz-Burtona	8	0,91
Film Michała Barona i Sergiusza Górskiego	7	0,79
Odejście Sylwestra Wardęgi z internetu	6	0,68
Potencjalne rozwiązania i zapobieganie	6	0,68
Nowa piosenka Maty	5	0,57
Sytuacja domniemanej ofiary	3	0,34
Straty wizerunkowe i finansowe influencerów	2	0,23
OGÓLEM	883	100,00

Opracowanie własne.

sytuacji różne osoby. Były to osobowości internetowe (346 wskazań), ale też inne rozpoznawalne osoby (m.in. aktorzy i aktorki, sportowcy i sportowczynie, modelki i modele, aktywistki i aktywiści, reżyserzy i reżyserki), a także nierozpoznawalne (głównie anonimowi internauci, których opinie przytaczano

TABELA 4. Osoby lub organizacje cytowane w tekście.

Osoba lub organizacja cytowana w tekście	Liczba wskazań	Udział %
Influencer/twórca internetowy niezwiązany bezpośrednio z aferą	346	24,42
Inna osoba	211	14,89
Domniemany sprawca	207	14,61
Urzędnik/funkcjonariusz służb	157	11,08
Polityk	155	10,94
Organizacja lub firma	119	8,40
Dziennikarz	69	4,87
Ekspert	68	4,80
Prawnik	43	3,03
Domniemana ofiara	42	2,96
OGÓŁEM	1417	100,00

Opracowanie własne.

w tekstach). Wszystkie te postaci kryją się w najbardziej wewnętrznie zróżnicowanej kategorii „Inna osoba” (211 wskazań).

Wspomniane media chętnie również podejmowały temat oświadczeń, stanowisk, komentarzy osób, których nazwiska padały w kontekście oskarżeń. Są to bowiem treści sensacyjne i obyczajowe, które w stabilizowanych mediach są atrakcyjne. Jak wskazują wyniki kodowania kategorii dotyczącej najczęściej cytowanych osób, domniemani sprawcy otrzymali głos w badanych materiałach ponad 200 razy. Cytowano nie tylko ich stanowiska po wybuchu #PandoraGate, lecz także wypowiedzi z materii dowodowej zaprezentowanej przez Wardęgę i Tylkę.

Istotnymi tematami były również działania służb podejmowane w związku z #PandoraGate. Takich materiałów odnotowano 87, były to głównie teksty powstałe w oparciu o stanowiska prezentowane na konferencjach prasowych, briefingach i za pośrednictwem mediów społecznościowych przez ówczesnego wiceministra sprawiedliwości Piotra Ciepluchę, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Sebastiana Kaletę, rzecznika Prokuratury Okręgowej w Warszawie prokuratora Szymona Bannę i Komendę Główną Policji. To głównie te osoby i KGP kryją się pod kodem „Urzędnik/funkcjonariusz służb” (157 wskazań). Materiały na ten temat publikowano przede wszystkim w październiku i listopadzie. Po wyborach i zmianie władzy było ich już znacznie mniej. Z perspektywy przekazów medialnych sprawa wygląda, jakby utknęła

w martwym punkcie. Dotąd Kluz-Burton nie trafił do Polski, nadal przebywa w Wielkiej Brytanii⁴¹, o czym jest mowa w dalszej części analizy.

W całym badanym okresie powraca temat skutków #PandoraGate w branży influencerskiej (61 wskazań). Dotyczy to głównie kwestii związanych z szeroko pojętą działalnością biznesową i marketingową. Do tej kategorii trafiły m.in. teksty dotyczące zrywania współprac i kontraktów. Wiąże się to również z cytowaniami stanowisk firm i organizacji, których w badanym materiale było aż 119. Niektóre z instytucji przyjmowały w tym przypadku postawę zbiorowej odpowiedzialności – tak postąpiły sieci Lidl, Bierdonka i Rossmann, mające w swojej ofercie produkty, których twarzami byli influencerzy⁴² związani z #PandoraGate, ale też po prostu należący do TeamuX. Firmy zdecydowały się wycofać te produkty, nie dociekając, jaka (i czy w ogóle) była rola konkretnego twórcy internetowego w aferze. Podobnie zadziałała najbardziej rozpoznawalna federacja freakfightowa Fame MMA, która zdecydowała o zerwaniu współprac i kontraktów z osobami, których nazwiska padły w #PandoraGate. W tej kategorii pojawiły się również materiały z wypowiedziami ekspertów na temat potencjalnych zmian w branży, jakie ich zdaniem wywoła aferą. Zakwalifikowano tu też teksty o usuwaniu materiałów ze skompromitowanymi twórcami. Wydarzyło się to nie tylko na kanale TeamuX w serwisie YouTube, lecz także na platformie VoD telewizji TVN (Player), skąd usunięto programy z twórcami internetowymi, takimi jak Gonciarz, Dubiel i Gała.

Blisko 50 materiałów dziennikarskich poświęcono wyjaśnieniom, na czym polega #PandoraGate, i opowieściom o jej głównych postaciach. Były to rozbudowane teksty o charakterze informacyjnym, zdarzało się, że zawierały też objaśnienia słownictwa stosowanego w branży influencerskiej. W tej kategorii odnotowano platformę Zawód Typer, która zajmuje się zakładami bukmacherskimi (jest to jej główna działalność). Ma też jednak część dziennikarską, w ramach której opisywane są wydarzenia sportowe i ich wyniki oraz publikowane są notki informacyjne dotyczące zawodników. Temat #PandoraGate pojawił się w tym medium w badanym okresie dziewięć razy – opisywano w nim zawodników freakfightowych, zatem siłą rzeczy również influencerów powiązanych z aferą.

Wśród tematów powracających w całym badanym okresie odnotowano też „Przyczyny, skutki afery oraz pogłębioną refleksję na ich temat”, czemu

⁴¹ Stan na 15 kwietnia 2024.

⁴² Wiele influencerów ma własne serie produktów lub swoje marki. Najczęściej dotyczy to produktów spożywczych (płatki śniadaniowe, napoje, batony) i kosmetyków. Na przykład twarzami płatków Yummer's byli członkowie TeamuX, w tym Stuu, Fagata i Lexy, a członkinie TeamuX były ambasadorkami marki kosmetycznej Ingrid Cosmetics.

poświęcono 34 teksty. Były to m.in. wspomniane już wywiady z ekspertami – psychologami, pedagogami, działaczami organizacji społecznych – którzy wyrażali troskę o młodych użytkowników sieci. W materiałach *Rzeczpospolitej* i katolickiej *Polonii Christiany* oraz Stacji7 odnoszono się zarówno do zaniechań systemowych, jak i tych na poziomie rodziny, zwracano uwagę na troskę o bezpieczeństwo dzieci w internecie i potrzebę edukacji w tym zakresie. Były to nieliczne przykłady materiałów zawierających głębszy namysł nad #PandoraGate. Nieco mniejsze znaczenie w badanym okresie miały „Rekordy oglądalności, wejść, subskrypcji”, o których pisano 19 razy, a także „Zarobki influencerów” (13 razy; w tym obszerny tekst o gigantycznych zarobkach Stuu, Misiura, 2023) oraz „Zagadnienia prawne” (9 razy). Zarówno zarobki, jak i prawo rzadko były wiodącymi tematami materiałów dziennikarskich. Te pierwsze – prawdopodobnie ze względu na jedynie szacunkowe wartości (influencerzy raczej nie mówią precyzyjnie, ile zarabiają), drugi z powodu zawilości zagadnienia i hermetycznego języka.

Na rozwiązaniach i zapobieganiu podobnym zdarzeniom skupiało się niewiele mediów (6 wskazań). Jeśli już miało to miejsce, dziennikarze najczęściej korzystali z wiedzy i doświadczeń psychologów, którzy tłumaczyli mechanizmy działania pedofilów w sieci i wyjaśniali, jak zadbać o nieletnich, by zminimalizować zagrożenia związane z obecnością i kontaktami w sieci (Bełtowska, 2023; Lemanowicz, 2023).

W relacjonowaniu całej afery przez profesjonalne media można dostrzec również tematy, które nie budziły zainteresowania przez dłuższy okres, a raczej były atrakcyjne w krótkim czasie. Na samym początku afery media internetowe reagowały na najnowsze doniesienia z pewnym opóźnieniem. W dniu publikacji filmu Wardegi odnotowano tylko trzy materiały dziennikarskie na ten temat. Pierwsze wzmianki o #PandoraGate były dość zachowawcze, bardzo krótkie, często po prostu streszczające film. Dziennikarze raczej stronili od komentowania doniesień o aferze na pierwszym jej etapie. W niektórych tekstach widoczne było słabe rozeznanie w sytuacji, np. na portalu NaTemat dziennikarka włączyła sprawy Gargamela i Gonciarza do #PandoraGate, mimo że nie dotyczyły one zachowań pedofilskich (Mikołajczyk, 2023). Film Wardegi był wiodącym tematem w 14 tekstach.

Już 4 października 2023 roku w doniesieniach medialnych zaczęły dominować komentarze polityków, których w badanym okresie cytowano 155 razy. Wybuch #PandoraGate zbiegł się bowiem z końcówką kampanii przed wyborami do parlamentu, więc afera szybko stała się atrakcyjna dla wszystkich opcji politycznych. Media zostały zasypane krótkimi tekstami, bogatymi w cytaty zaczerpnięte z profili polityków w mediach społecznościowych, głównie z X.

Kolejnego dnia najważniejszym tematem stała się konferencja prasowa przedstawiceli Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, na której poinformowano, że w sprawie rusza śledztwo, i zapowiedziano przesłuchania. Tematem zainteresowały się również media głównego nurtu, w tym m.in. Polsat News (Jaworska, 2023). Uwadze dziennikarzy nie umknęła także wpadka w czasie tej konferencji. Wiceminister sprawiedliwości Piotr Cieplucha pomylił pseudonim Michała Barona, nazywając go „Baxtonem” zamiast Boxdelem (cgm.pl, 2023). Dziennikarze potraktowali tę pomyłkę dość łaskawie, w przeciwieństwie do twórców internetowych, dla których konferencja stała się dowodem na to, że politycy słabo orientują się w ich świecie.

Nie tylko wiceministrowi Cieplusze zdarzyła się wpadka. Widać było, że niektóre media niezbyt dobrze radziły sobie z zagadnieniem #PandoraGate. Dziennikarz portalu NaTemat pomylił nazwisko Agaty Fąk z jej pseudonimem internetowym, pisał Agata „Fąk” Fagata (Godziński, 2023), z kolei redakcja Kroniki24.pl (2023) określała osoby zamieszane w sprawę jako patoosoby i „celebrytów” (oryginalny, intencjonalny zapis w cudzysłowie), co pokazuje, że autorowi lub autorce brakowało słownictwa do opisania tematu. W całym materiale badawczym odnotowano 41 przypadków różnego rodzaju błędów formalnych. Najczęściej dotyczyły one mylenia imienia Sylwestra Wardęgi (kilkukrotnie w tekstach występował jako Sebastian, raz jako Przemysław), modyfikacja nazwiska i pseudonimu Justyny Suchanek (Sukanek), przekręcania pseudonimu Olciak93 (najczęściej do formy Olciaks), zniekształcania przydomków Dizowskyy’ego i Konpskyy’ego, a także włączania Gonciarza i Chuptysia do #PandoraGate. W badanym materiale można było również dostrzec kopiowanie błędów, np. w tekstach, gdzie w ciągu wymieniano osoby zamieszane w aferę, zdarzały się zmiany kolejności twórców, ale błędy pozostawały, dotyczyło to np. niepoprawnie zapisanego pseudonimu Woźnicy czy pozostawienia samego nazwiska Mołczanow, tak jakby to był przydomek⁴³.

Część redakcji decydowała się też zamieszczać twórczość osób, o których piszą – nawet jeśli treści te były szkodliwe. Filmy były po prostu embedowane do tekstu bezpośrednio z YouTube’a (Zacharski, 2023). W pierwszych dniach #PandoraGate potencjalni sprawcy dostawali miejsce na swoje oświadczenia i starszą twórczość, pokazywaną przez dziennikarzy jako przykład tego, czym dany youtuber się zajmuje. Niektórym z tych osób wzrastała liczba obserwujących w mediach społecznościowych. Dotyczyło to m. in. profilu Dubiela na

⁴³ Patrycja Mołczanow to influencerka wywodząca się z TeamuX. Obecnie twórczyni używa pseudonimu Lily Mołczanow, prowadzi konta na Instagramie (791 tys. obserwujących) i TikToku (1,8 mln obserwujących) oraz kanał na YouTube (245 tys. subskrybentów).

Instagramie. Jednocześnie niewiele miejsca poświęcano ofiarom. Choć ich słowa były cytowane 42 razy, były to głównie wyimki z filmów Wardęgi i Tylki.

Profesjonalne media internetowe w następnej kolejności rozpałiły temat grupy Anonymous, która miała włączyć się w szukanie sprawiedliwości w #PandoraGate (20 wskazań). Temat podejmowały media głównego nurtu, ale również te z branży technologicznej. Była to rzeczywiście gratka, gdyż grupa jest międzynarodowa i znana ze spektakularnych akcji. Na koncie Anonymous Operatio na portalu X opublikowano wpisy z pandorowym hasztagiem, sugerowano też, że członkom grupy udało się uzyskać dostęp do starej poczty elektronicznej Stuu. W badanej próbie jedynym dziennikarzem, który wyraził wątpliwość co do prawdziwości tych informacji, był Oliwier Nytko (2023) ze Spider's Web, który przypomniał odbiorcom o charakterze grupy Anonymous i wskazał na brak możliwości weryfikacji odkryć opublikowanych przez wskazane konto. Faktycznie, po tej aktywności na X już niewiele się wydarzyło i autorzy wpisów nie wykazali się znaczącymi efektami działań, a media nie podejmowały ponownie tego tematu.

Kolejna fala tekstów wiąże się z filmem Tylki – w badanej próbie odnotowano ich 43. Materiały w mediach profesjonalnych poprzedzało bardzo intensywne promowanie tego twórcy przez Wardęgę, który zapowiadał, że będzie to rzecz przełomowa. Dziennikarze nie stronili od tabloidowych nagłówków, np. *Przegląd Sportowy* tak zapowiadał film: *Wszystko jasne! Konopskyy prze-rwał milczenie. Już jutro Polska „zapłonie”* (Skorupa, 2023). Jak się ostatecznie okazało, oczekiwania odbiorców wobec Tylki zostały tak wyolbrzymione, że ostatecznie film stał się rozczarowaniem dla sieciowej społeczności. Również dlatego że, jak twierdzi Tylko, na ostatnim etapie przygotowania produkcji niektóre z ofiar wycofały się z udziału w niej. Mimo niedosytu film bił rekordy popularności. Na pewno plusem u Konopskyy'ego było poproszenie o komentarz specjalistów, prawnika (Krzysztof Freliszka) i psycholożki (Joanna Hoffman), którzy w przystępny sposób próbowali wyjaśnić zawilości sprawy. Po opublikowaniu produkcji reakcje mediów profesjonalnych były podobne jak w przypadku filmu Wardęgi – dziennikarze głównie streszczali lub omawiali treści, które przedstawił Tylko.

13 października 2023 roku wiele mediów informowało o postawieniu Stuu zarzutów i planowanym tymczasowym aresztowaniu. Donoszono też o próbie obywatelskiego zatrzymania influencera w sklepie w Luton. Do ujęcia przez brytyjskie służby doszło następnego dnia i tej informacji często towarzyszyły wypowiedzi pełnomocnika influencera, Tytusa Jabłońskiego, który z kolei informował o napaści na swojego klienta. Temu zagadnieniu poświęcono w sumie 32 materiały dziennikarskie. Newsem tych dni było również przejście konta

Stuu na TikToku i opublikowanie tam prześmiewczej piosenki o aferze (Wróblewski, 2023). Tego samego dnia Spotlight Agency, której Kluz-Burton był niegdyś udziałowcem i z którą współtworzył kolektyw młodych influencerów, odcięła się od niego, likwidując jednocześnie rozpoznawalną markę TeamX (jd, 2023a). Wśród tematów kolejnych materiałów dziennikarskich nieoczekiwanie pojawił się raper Mata (Michał Matczak), który o #PandoraGate rapuje w swoim utworze *Giewont*. Również oświadczenie przedstawiciela YouTube'a, Pedra Piny, trafiło do niektórych polskich mediów (Luc-Lepianka, 2023), nie było to jednak nic znaczącego czy świadczącego o dogłębnej znajomości tematu. To raczej standardowa wypowiedź przygotowana przez dział public relations w przypadku problemów wizerunkowych. Wzmianek na te tematy jest zaledwie kilka. W tym czasie niektóre media ostrożnie podejmowały temat krótkiej zapowiedzi i filmu, który został opublikowany na kanale Amadeusza Roślika (funkcjonującego w sieci jako Ferrari – freakfighter)⁴⁴. W tym filmie wypowiada się Stuu, który odnosi się do afery, ale nie jest to spójny przekaz ani też typowe oświadczenie. Dziennikarze o tym informują, głównie streszczając zawartość wideo, nieliczni odnoszą się do wątpliwych źródeł filmu i kontrowersji związanych z podejrzeniami o użycie do jego stworzenia sztucznej inteligencji (Bochenek, 2023). W sumie ten temat dziennikarze podejmowali z dużym dystansem, był on wiodącym zagadnieniem tylko w ośmiu materiałach.

Z czasem uwaga mediów skupiła się nieco silniej na Dubielu, w sprawie którego Wardęga ujawniał coraz więcej kompromitujących materiałów. Konflikt między tymi twórcami internetowymi wracał w mediach wielokrotnie, ale nie zyskał takiego oddźwięku jak sprawa Stuu. Dubiel i Wardęga spotkali się w sądzie po tym, jak pierwszy z nich oskarżył „szeryfa internetu” o zniesławienie. W kontekście #PandoraGate ten aspekt sprawy dominował na początku lutego 2024 roku. Dziennikarze poświęcili mu 13 materiałów. Media zainteresowały się jeszcze filmem Dubiela, w którym jako ofiary afery wskazuje on swoją rodzinę. Wideo zostało bardzo źle odebrane przez społeczność internetową, o czym głównie pisali dziennikarze. Dubielowi zarzucano nieszczerość oraz instrumentalne wykorzystanie w filmie matki, młodszej siostry i psa należącego do rodziny.

Od drugiej połowy października 2023 roku temat afery w mediach profesjonalnych samoistnie wygasł, również dlatego, że dziennikarze skoncentrowali się na sprawach związanych z powyborczą rzeczywistością. Nowych

⁴⁴ Amadeusz Roślik prowadzi działalność w różnych mediach społecznościowych. Na YouTube ma kanał AMADI z 129 tys. subskrybentów, na Twitchu obserwuje go 217 tys. użytkowników, na Instagramie zgromadził 760 tys. obserwujących, a na X – ok. 6,5 tys.

informacji o #PandoraGate było niewiele, teksty o aferze były oparte na krótkich publicystycznych komentarzach lub stanowiły opiniotwórcze podsumowanie sprawy. Dopiero na koniec miesiąca pojawiło się coś, co znowu podchwyciło wiele mediów. Maria Sadowska (reżyserka) i Maja Staśko (lewicowa aktywistka) zapowiedziały stworzenie filmu o #PandoraGate. Na ten temat powstało 21 tekstów, które dodatkowo ukazywały zmianę początkowego konceptu pomysłodawczyń. Ostatni tekst dotyczący tego zagadnienia poświęcony był już nie jednemu filmowi, ale kilkuodcinkowemu serialowi (KBS, 2024).

Na początku listopada media spekulowały na temat ekstradycji Stuu do Polski. Nie był to jednak temat intensywnie eksploatowany. Pojawił się za to nowy podejrzany, wspomniany już Gała, któremu został postawiony zarzut „seksualnego wykorzystania bezradności lub niepoczytalności innej osoby” (Bortniak, 2023). Niemniej, nie mówi o nim zbyt wiele profesjonalnych mediów. Konopsky i Wardęga zadeklarowali, że znali sprawę, ale wiedzieli również, że prokuratura już prowadzi postępowanie przygotowawcze, i żeby nie zakłócić pracy służb, powstrzymali się od umieszczenia tego influence-ra w swoich filmach. W grudniu reporterka *Gazety Wyborczej* opublikowała tekst o nadużyciach youtubera Skkfa (Piotra Skowrona – gamera zajmującego się Minecraftem)⁴⁵. O ile w poprzednich sprawach ofiarami miały być dziewczynki, to w tym przypadku dziennikarka dotarła do trzech pokrzywdzonych chłopców (Włodkowska, 2023). Sprawa Skkfa miała jednak niewielki oddźwięk w mediach (poza koncernem Agora) – twórca, podobnie jak Stuu, również zniknął z sieci.

Ostatnim z wątków #PandoraGate, które media profesjonalne podejmowały chętniej, była sprawa Barona. Relacjonowały ją głównie media plotkarskie, które publikowały materiały na temat kolejnych filmów z oświadczeniami i transmisji live Boxdela, gdzie głównie cytowano twórcę. Adamczyk (Olciak93) skierowała podejrzenia o nadużycia wobec nieletnich dziewczynek (głównie seksting) pod adresem Barona we wspomnianej rozmowie z dziennikarzem Wątozem (zob. przypis 18). Youtuber, próbując ratować swoją reputację, nagrał wideo z influencerką, na którym ta praktycznie zaprzecza swoim wypowiedziom z pierwszego wywiadu. Boxdel prezentuje w filmie swoją perspektywę i zapewnia, że z Adamczyk wszystko sobie wyjaśnili, a ta nie ma do niego pretensji. Olciak zupełnie straciła wiarygodność, a samo wideo i postawa Barona zostały źle odebrane przez społeczność internetową. Kobieta wycofała się

⁴⁵ Piotr Skowron prowadził w serwisie YouTube kanał Skkf, na którym zgromadził 1,51 mln subskrybentów. Jego najpopularniejszy film *TANŃCE SKUBAŃCE – Just Dance 4 – Ekipa Tereferę* wyświetlono 4,7 mln razy.

również z udziału w produkcji Konpskyy’ego. Tymczasem Boxdel już pod koniec października 2023 roku opublikował optymistyczne wideo *THE GOAT – życie po Pandora Gate*, w którym zaprezentował swoją wizję samorozwoju. Bagatelizował też aferę, nazywając ją „pandorką”. W styczniu 2024 roku wyszło na jaw, że Adamczyk w okresie, gdy składała zeznania w prokuraturze, mieszkała u Boxdela. Jak twierdzi Baron, z innymi kobietami (z którymi prowadził internetowe dyskusje o podtekście seksualnym) również sprawę wyjaśnił, więc te w efekcie nie zgodziły się zeznawać. Wątek ten nie został jednak podjęty przez media profesjonalne, ale był dyskutowany w mediach społecznościowych, głównie przez kanały commentary, w tym Wardęgi, Tylki i Działowego. Boxdel już na początku roku 2024 wrócił do środowiska freakfightowego i zaczął odbudowywać swoją pozycję w sieci.

Przez cały badany okres opublikowano bardzo niewiele tekstów, które koncentrowały się na ofiarach. Jednym z nielicznych jest artykuł Staśko (2023) w *Krytyce Politycznej*, w którym autorka pisze o wtórnej wiktyimizacji oraz innych negatywnych skutkach #PandoraGate dla osób, które doświadczyły krzywdy ze strony wpływowych twórców internetowych. Drugi znaczący tekst to wspomniany już reportaż Katarzyny Włodkowskiej (2023), a trzeci – artykuł publicystyczny o polskim #MeToo w NaTemat, gdzie Ola Gersz (2023) obszernie pisze również o #PandoraGate.

Wśród tematów wyodrębniono też zagadnienie sygnalistów (21 wskazań). Takim kodem opatrywano teksty, w których była mowa o zupełnie nowych wątkach w #PandoraGate. Do tej kategorii trafiły teksty zawierające informacje o kolejnych nadużyciach i następne nazwiska. Media – głównie plotkarskie – kilkakrotnie podchwyciły w tej kategorii wątek opowieści tiktokerki Pauliny Kostrzyckiej⁴⁶ o rzekomych orgiach mających miejsce w domu TeamuX. Twórczyni relacjonowała, że miała kontakt z dziewczyną, która brała udział w takim wydarzeniu, ale nic z niego nie pamiętała. Atrakcyjny obyczajowo temat nie był kontynuowany, a sama Kostrzycka już nie pojawiła się w doniesieniach mediów profesjonalnych. Zagadnienia nie podjęły też kanały commentary i inni twórcy z mediów społecznościowych, co może wskazywać na próbę zwiększenia przez tiktokerkę zasięgów z racji podjęcia popularnego tematu.

Kilkunastokrotnie (14 wskazań) media pisały też o niestosownych żartach z #PandoraGate i ich skutkach. Tę kategorię zdominowały doniesienia o dowcipie, jaki miała przeczytać z promptera Monika Wądołowska, prezenterka pogody w Kanale Sportowym. Niestosowny żart dotyczył przyrównania niskiej

⁴⁶ Paulina Kostrzycka to raczej początkująca twórczyni internetowa. Na swoim lifestylowym koncie na TikToku zgromadziła 186,4 tys. obserwujących.

temperatury do wieku ofiar w #PandoraGate. Kobieta, dostrzegając w porę wydzźwięk tekstu, powstrzymała się przed jego odczytaniem do końca. Niemniej, sprawa wyciekła do mediów społecznościowych, a potem szybko do profesjonalnych. Wzbudzała kontrowersje szczególnie dlatego, że wcześniej w Kanale Sportowym zerwano współpracę z Dąbrowskim (Z Dvpy) z powodu opisanego już niestosownego pranku sprzed lat. Media pisały też krytycznie o podobnym dowcipie, który padł w programie Kuby Wojewódzkiego. Tam również prowadzący żartował z wieku ofiar i pedofilii. Kilkukrotnie wzmiankowano również o zerwaniu współpracy z walczącym w Fame MMA freakfighterem Jakubem Frączkiem „Paramaxilem”, który żart z afery opublikował na swoim X.

Nieoczekiwanie wspomnianemu Dąbrowskiemu poświęcono aż 10 odrębnych tekstów. Było to na samym początku afery. Wszystkie materiały dotyczyły konsekwencji, jakie poniósł za kompromitujący prank wideo, który nakręcił przed laty z innym twórcą internetowym (nieżyjącym już Ravgorem). W filmie Ravgor zadawał osobom na ulicy (również nieletnim) krępujące, niestosowne pytania, które przez słuchawkę dyktował mu Dąbrowski. Ten dawno zadbał o usunięcie filmu z mediów społecznościowych i wielokrotnie za niego przeproszał. W październiku 2023 twórca powrócił do mediów profesjonalnych jako atrakcyjny temat, gdyż jako jedna z pierwszych osób doświadczył łatwo mierzalnych i wyraźnie widocznych skutków #PandoraGate. Kanał Sportowy odsunął go natychmiast od prowadzenia poranków, a stacja RMF zdjęła wywiad z Dąbrowskim ze swojej platformy online. Nie bez znaczenia jest też fakt, że youtuber współpracował z Kanałem Sportowym, którego twarzą był wówczas Krzysztof Stanowski, nienależący do ulubieńców profesjonalnych dziennikarzy, wytykający im publicznie i w sposób prześmiewczy błędy warsztatowe.

W niektórych tekstach dziennikarze przyjmowali założenie, że #PandoraGate będzie miała bardzo poważne konsekwencje i że influencerzy, którzy dopuścili się nadużyć, nie powrócą już do działalności internetowej, pozbawieni wsparcia ze strony fanów (Bolanowski, 2023). Jednak sprawy Boxdela, Dubiela, Fagaty i Lexy wyraźnie pokazały, że z poważnych tarapatów można dość szybko wyjść obronną ręką, o ile dysponuje się stosownymi narzędziami, w tym przede wszystkim pieniędzmi i koneksjami, które pozwalają na zatrudnienie specjalistów od działania w sytuacjach kryzysowych.

W badanej próbie niemal nie było tekstów, które odnosiłyby się do badań naukowych lub eksperckich i danych statystycznych. Nie stanowi to zaskoczenia, ponieważ sytuacja była dynamiczna i raczej informowano o bieżących zmianach oraz nowych kontekstach. Wyjątkiem jest tekst, który pojawił się na stronie *Super Expressu*, wręcz naszpikowany danymi: *Efekt afery „Pandora Gate”? 88 proc. rodziców boi się o swoje dzieci w internecie* (Lekszycka, 2023).

TABELA 5. Liczba materiałów dziennikarskich w okresie najbardziej intensywnej publikacji.

Data	Liczba materiałów dziennikarskich	Udział %
3.10.2023	3	0,34
4.10.2023	49	5,56
5.10.2023	106	12,02
6.10.2023	131	14,85
7.10.2023	60	6,80
8.10.2023	46	5,22
9.10.2023	78	8,84
10.10.2023	61	6,92
11.10.2023	51	5,78
12.10.2023	31	3,51
13.10.2023	34	3,85
14.10.2023	28	3,17
15.10.2023	9	1,02
16.10.2023	9	1,02
17.10.2023	2	0,23
18.10.2023	4	0,45
19.10.2023	15	1,70
20.10.2023	14	1,59
21.10.2023	6	0,68
22.10.2023	0	0,00
23.10.2023	1	0,11
24.10.2023	7	0,79
25.10.2023	3	0,34
26.10.2023	0	0,00
27.10.2023	3	0,34
28.10.2023	1	0,11
29.10.2023	1	0,11
30.10.2023	2	0,23
31.10.2023	9	1,02
1.11.2023	2	0,23
2.11.2023	5	0,57
3.11.2023	5	0,57

Data	Liczba materiałów dziennikarskich	Udział %
4.11.2023	0	0,00
5.11.2023	3	0,34
6.11.2023	2	0,23
7.11.2023	2	0,23
8.11.2023	5	0,57
9.11.2023	4	0,45

Opracowanie własne.

Tytuł sugerował związek prezentowanych wyników badań z #PandoraGate, ale sam artykuł okazał się manipulacją i próbą podłączenia się pod popularne wówczas hasło. Omawiane w tekście dane pochodzą z badania przeprowadzonego w marcu 2023 roku przez ClickMeeting, rozsyłanego do różnych mediów w formie materiałów prasowych – nie mogły więc mieć nic wspólnego z tą konkretnie aferą. Podobnych prób „podpięcia się” pod popularny temat znalazło się więcej w kategorii tematycznej „Inne”, gdzie trafiły właśnie teksty pozornie związane z #PandoraGate, ale również błędnie otagowane, czyli w ogóle niedotyczące tego zagadnienia.

Interesujący temat w próbie badawczej wyłonił się pod sam koniec badanego okresu. Wardęga w krótkim filmie *Pożegnanie, idę zacząć żyć* opublikowanym na jego kanale w serwisie YouTube 8 kwietnia 2024 roku ogłosił swoje odejście z internetu. Twórca jako powód podał zmęczenie sytuacją na YouTube i chęć zajęcia się sprawami, które go uszczęśliwiają. Taka wersja zdarzeń była cytowana przez media profesjonalne, choć w mediach społecznościowych użytkownicy spekulowali, że być może „szeryf internetu” ma coś do ukrycia i dlatego zdecydował się odejść. W dniach 8–9 kwietnia 2024 opublikowano sześć tekstów na ten temat, które głównie streszczały pożegnalny film. Dane na temat dokładnej liczby materiałów w czasie ich wzmożonej publikacji zaprezentowano w tabeli 5.

Dziennikarze skapitulowali – podsumowanie

Analiza przekazów mediów profesjonalnych na temat #PandoraGate nie przynosi optymistycznych wniosków. Z perspektywy mediów społecznościowych sprawa jest niezwykle złożona, jej śledzenie i zrozumienie wymaga czasu oraz zaangażowania. Prawdopodobnie jednego i drugiego zabrakło dziennikarzom mediów profesjonalnych, którzy o tej aferze zdecydowali się pisać. Częściowo

ILUSTRACJA 2. Chmura kodów dotyczących innych twórców i influencerów.
Wygenerowano w programie MAXQDA.

Opracowanie własne.

molestowanych chłopców, a w przypadku pozostałych dziennikarzy i dziennikarek – przez profesjonalne wyjaśnienia mechanizmów pedofilii i funkcjonowania dzieci w internecie. Takie materiały dziennikarskie to jednak margines tego, co o #PandoraGate napisano.

W głównym nurcie analizowanych tekstów dziennikarze ograniczają się do powtarzania tych samych informacji lub pytania o opinię – przede wszystkim polityków i celebrytów. Niemal brak materiałów, które byłyby poświęcone ofiarom oraz trosce o nie. Zaskakująco mało jest też propozycji rozwiązań i głębszej analizy sytuacji w polskich mediach społecznościowych. Nieliczne teksty przedstawiają porady dla rodziców, w jaki sposób zminimalizować sieciowe zagrożenia. Dziennikarze ograniczają się w swojej pracy do realizacji funkcji informacyjnej (choć informacja ta bywa często niejasna), rozrywkowej (wiele tekstów wprost było zakwalifikowanych do tej kategorii) i opiniotwórczej, rzadko edukacyjnej. Temat #PandoraGate potraktowany został pobieżnie, a analizowany materiał badawczy raczej wskazuje na zbiór niepołączonych ze sobą punktów niż choćby zarys pełnego obrazu sytuacji.

Najlepiej i najbardziej precyzyjnie w przekazach mediów wygląda temat działań służb i teksty poświęcone aspektom prawnym. Jest to jednak bardziej

zasługa owych służb niż dziennikarzy, którzy po prostu powtarzali komunikaty wychodzące z ministerstw monitorujących sprawę lub precyzyjnie cytowali prawników. Wiele wątków nie przedostało się z mediów społecznościowych do mediów profesjonalnych, mimo głośnych i katerycznych nagłówków z października 2023 roku niewiele się zmieniło w sprawach podejrzanych. Wiadomo jedynie o dwóch osobach, którym postawiono zarzuty, jednak w mediach głównego nurtu #PandoraGate po prostu naturalnie wygasła. Być może jeszcze powróci na chwilę, gdy Stuu trafi do Polski oraz gdy zapadnie wyrok w sprawie jego i Gały.

Dziennikarze profesjonalnych mediów internetowych w sprawie #PandoraGate właściwie skapitulowali już na starcie, pozostając przy zdawkowych, niepełnych informacjach i atrakcyjnych obyczajowo, chociaż niemerytorycznych opiniach. Wprowadzie niniejsze badanie dotyczyło źródeł online, można jednak założyć, że w mediach analogowych – prasie, radiu, telewizji – temat został potraktowany właściwie marginalnie. Główną przesłanką pozwalającą na takie przypuszczenie jest to, że grupa odbiorców mediów internetowych jest znacznie młodsza niż w przypadku drukowanej prasy oraz tradycyjnego radia i telewizji. Tymczasem dziennikarze, kierując się zasadami rynkowymi, wybierają tematy, które zainteresują potencjalnych odbiorców. Trudno się więc spodziewać, że na pierwszych stronach gazet i na pierwszych miejscach w radiowych i telewizyjnych serwisach informacyjnych znajdą się newsy dotyczące tego, co dzieje się w internecie – nikła jest bowiem szansa na to, że osoba, którą interesują tematy związane z siecią, skorzysta z takich przekazów. Co innego w przypadku mediów online (zarówno tych, które funkcjonują autonomicznie, jak i tych, które stanowią cyfrowe odpowiedniki lub dodatki do swoich analogowych poprzedników). Tutaj dodawanie informacji o tym, co dzieje się w internecie, ma sens, ponieważ są tam odbiorcy, dla których takie tematy są istotne. Wskazuje na to również raport Polskich Badań Czytelnictwa *Prasa Drukowana i Cyfrowa* (2023) – przekazujący, że czytelnictwo prasy zasadniczo nie spada, ale zmienia się jego model. Maleje liczba osób czytających prasę drukowaną, za to rośnie liczba tych, które czytają prasę cyfrową. To wymusza na nadawcach takie projektowanie zawartości cyfrowych i analogowych mediów, by zaspokajać oczekiwania poszczególnych grup odbiorczych.

Temat #PandoraGate ma więc znacznie wyższą reprezentację w mediach internetowych niż w tych analogowych. Świadczy o tym również niniejsza analiza, w której zbadano prawie 900 materiałów dziennikarskich indeksowanych przez Google Wiadomości. Należy przypuszczać, że zapewne jest ich jeszcze więcej, ale nie wszystkie znalazły się w wynikach wyszukiwania ze względu na mechanikę działania tego narzędzia. W prasie drukowanej

temat jest marginalny. Próżno szukać informacji o #PandoraGate w prasie codziennej, za to na przekrojowe materiały lub pojedyncze reportaże można natrafić w tygodnikach opinii (np. *Wprost*) oraz czasopismach i magazynach (np. *Duży Format*).

Radio jest w badaniach i obserwacji trudno uchwytnie, ale nawet z niniejszej analizy wiemy, że wywiad z Dąbrowskim u Mazurka w RMF został zdjęty tuż po emisji. Dla radia nie jest to też zbyt wdzięczny temat ze względu na złożoność, którą trudno wyrazić w sposób czytelny w wersji audio, a poza tym trudno sobie wyobrazić emitowanie choćby obszerniejszych newsów o pedofili na YouTube w popularnych rozrywkowych stacjach radiowych (RMF FM, Radio Zet). Niemniej, jak dowodzi niniejsze badanie, temat w wersji dla publiczności sieciowej trafiał na podstrony poświęcone rozrywce w mediach internetowych powiązanych ze stacjami radiowymi (np. ESKA, Radio Zet).

Telewizje ograniczały się do wzmianek i to głównie w sprawie samego Stuu. Już po zakończeniu badania, pod koniec kwietnia 2024 roku, #PandoraGate zajęły się dwie redakcje telewizji TVN (interwencyjna *Uwaga!* – sezon 44, odc. 7453 – i śledczy *Superwizjer* – sezon 4, odc. 1296). Zwykli użytkownicy, a także twórcy internetowi, krytykowali te produkcje, m.in. za nierzetelność (np. narzucenie narracji Dubiela, który dzięki udziałowi w programie próbował się wybielić) i nieetyczne działania (nachodzenie matki Kluza-Burtona przez dziennikarzy i filmowanie jej miejsca zamieszkania). Sam Mikołaj Tylko (2024), którego wypowiedzi trafiły do produkcji, w krótkim filmie *TVN RATUSZE WIZERUNEK DUBIELA? (FAGATA, FRIZ, WUJEK ŁUKI, EKIPA, FUSIALKA)* zarzucił twórcom reportażu dla *Superwizjera*, że materiał ma zupełnie inny wydźwięk, niż mu to przedstawiono w czasie przeprowadzania z nim wywiadu. Określił też potraktowanie tematu #PandoraGate przez telewizję TVN jako powierzchowne.

Nie można w tej sytuacji stwierdzić, że media profesjonalne są lub szybko staną się łącznikiem, który będzie objaśniał świat młodych użytkowników mediów społecznościowych starszym odbiorcom. I dotyczy to zarówno mediów internetowych, którym poświęcono tę analizę, jak i mediów analogowych, do których odniesiono się w powyższych kilku akapitach, poszerzając nieco kontekst tego badania. Nie jest to dobra wiadomość, szczególnie dla współczesnych dzieci, młodzieży i ich rodziców. Wszystkie te grupy są narażone na poważne skutki zagrożeń w sieci, a rzadko mają narzędzia i kompetencje do tego, by sobie z nimi efektywnie radzić. Zapewne trudno oczekiwać, że w mediach – zwłaszcza komercyjnych, kierujących się przede wszystkim wskaźnikami ekonomicznymi – zajdzie poważna zmiana i zaczną nie tylko rzetelnie informować swoich odbiorców, lecz także edukować na tematy związane z siecią.

Na zakończenie tej analizy należy jednak upatrywać odrobiny nadziei – raczej w mediach publicznych (głównie telewizji i radiu oraz ich platformach internetowych), które z zasady powinny być misyjne i dbać o dobro najmłodszych członków społeczeństwa, ale także w organizacjach pozarządowych (np. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) oraz instytucjach i służbach publicznych, takich jak prokuratura, policja, NASK, Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka. Połączenie sił tych podmiotów w ramach współpracy międzysektorowej i włączenie w działania wybranych mediów profesjonalnych i twórców internetowych może przynieść pozytywne skutki. Jest to wprawdzie wizja modelowa i idealistyczna, ale nie niemożliwa do realizacji.

Bibliografia

- Adamczyk, A. [Olciak93]. (2023, 24 września). *YouTube, Miałam 14 lat, Stuu prosił mnie o zdjęcia. Czas na przerwanie milczenia*. YouTube. Pobrane 8 lutego 2024 z: https://www.youtube.com/watch?v=o_qL8NCe1TE.
- Baron, M. [Boxdel]. (2023, 23 października). *THE GOAT – życie po Pandora Gate*. YouTube. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=iI-WV3D-SInw>.
- Bełtowska, I. (2023, 14 października). *O tym w kontekście Pandora Gate prawie się nie mówi. Skutki będą oplakane. „To efekt aureoli”*. Medonet. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.medonet.pl/psyche/zaburzenia-psychiczne,o-tym-w-kontekscie-pandora-gate-prawie-sie-nie-mowi--skutki-beda-oplakane--to-efekt-aureoli,artykul,18149269.html>.
- Bochenek, K. (2023, 15 października). *Wyciekł film Stuu po Pandora Gate. „Martwię się o swoje życie”*. Radio Zet. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://rozrywka.radiozet.pl/plotki/wyciekl-pozegnalny-film-stuu-bal-sie-ze-cos-mu-sie-stanie-po-pandora-gate>.
- Bolanowski, J. (2023, 19 października). *Socjolog: „Pandora Gate obnażyła hipokryzję polskich youtuberów. Kolokwialnie mówiąc: są skończeni”*. Forbes. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.forbes.pl/biznes/pandora-gate-afera-na-polskim-youtube-obnazyla-hipokryzje-influencerow-pedofilia-to/qp9nr6b>.
- Bortniak, A. (2023, 17 listopada). *Influencer Michał G. oskarżony o przestępstwa na tle seksualnym. Pandora Gate – nowe doniesienia*. Spider’s Web. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://rozrywka.spidersweb.pl/sylwester-wardega-publikuje-akt-oskarzenia-w-sprawie-michala-g-pandora-gate>.
- Cegielski, M. (2023, 7 października). *Okropna pomyłka! Ludzie wmieszali go w Pandoragate. Nie wytrzymał. Przegląd Sportowy*. Pobrane 10 kwietnia 2024 z:

- <https://przegladSPORTOWY.onet.pl/esportmania/inne/disstream-nie-wytrzymal-wszystko-przez-pandoragate-myla-mnie/5vfne4h>.
- cgm.pl. (2023, 5 października). *Minister chce badać sprawę Boxdela, ale na razie nie potrafi wymówić nawet jego ksywki*. Codzienna Gazeta Muzyczna. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.cgm.pl/news/minister-chce-badac-sprawe-boxdela-ale-na-rapie-nie-potrafi-wymowic-nawet-jego-ksywki/>.
- ClickMeeting – Komunikat PR. (2023, 19 października). *Nawet 88 proc. rodziców nie pokoi się o bezpieczeństwo online swoich dzieci*. Biznes Newseria. Pobrane 8 lutego 2024 z: https://biznes.newseria.pl/biuro-prasowe/it_i_technologie/nawet-88-proc-rodzicow,b1455756820.
- Czuma, B. (2023, 9 października). *Koniec błyskotliwej kariery Krzysztofa Gonciarza? „Jest bankrutem moralnym”*. Wirtualne Media. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/krzysztof-gonciarz-narkotyki-seks-porno-bankrut-stuu-youtuber-gargamel>.
- Czuma, B. (2024, 14 kwietnia). *Wardega ogłosił, że odchodzi z YouTube’a*. „To zasłona dymna i ucieczka przed zarzutami”. Wirtualne Media. Pobrane 15 kwietnia 2024 z: <https://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/sylwester-wardega-youtube-pandora-gate-boobsman>.
- Dąbrowska, D. [dabrowskadaria]. (2023, 28 września). *Tik tok usunął ten film na tychmiast po dodaniu go przeze mnie, publikuję go więc tu*. Instagram. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.instagram.com/p/CxvWdLBsGLH/>.
- Dec, T., Czeszewski, M. (2020, 1 października). *Freak fight*. Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://nowewyrazy.pl/haslo/freak-fight.html>.
- Gersz, O. (2023, 4 października). *#MeToo w końcu osiągnęło polskiego YouTube’a. Kobiety zaczęły krzyczeć i całe szczęście*. NaTemat. Pobrane 10 kwietnia 2024 z: <https://natemat.pl/514603,metoo-na-polskim-you-tube>.
- Godziński, B. (2023, 5 października). *Też nie wiesz, o co chodzi z „Pandora Gate” i kim są ci ludzie? Wyjaśniamy aferę*. NaTemat. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://natemat.pl/514822,pandora-gate-o-co-chodzi-i-kto-jest-kim-w-aferze-na-youtube-wyjasniamy>.
- Jaworska, K. (2023, 5 października). *Afera #PandoraGate na YouTube*. Zbigniew Ziobro: Zero tolerancji wobec pedofilii. Polsat News. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-10-05/afera-pandoragate-na-youtube-zbigniew-ziobro-zero-tolerancji-wobec-pedofilii/>.
- jd. (2023a, 13 października). *Spotlight Agency likwiduje wszystko co jest związane z Team X. Reakcja na Pandora Gate*. Wirtualne Media. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.wirtualnemedial.pl/arttykul/spotlight-agency-koniec-stuu-youtube-team-x-pandora-gate>.

- jd. (2023b, 26 października). *Szokujące wyznanie byłej dziewczyny Gargamela. Oskarża influencera o stosowanie przemocy*. Wirtualne Media. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/gargamel-jakub-chuptys-przemoc-byla-dziewczyna>.
- Jemielniak, D. (2019). *Socjologia internetu*. WN Scholar.
- Jenkins, H. (2007). *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów* (M. Bernatowicz, M. Filiciak, tłum.). Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne. (wyd. oryg. 2006).
- KBS. (2024, 21 lutego). *Maria Sadowska i Maja Staśko zrobią serial o patoinfluencerach. Inspiracją Pandora Gate*. Tele Show. Pobrane 14 kwietnia 2024 z: <https://teleshov.wp.pl/maria-sadowska-i-maja-stasko-zrobia-serial-o-patoinfluencerach-inspiracja-pandora-gate-6998009533385216a>.
- Klaus, L. [laura lauraklaus]. (2023, 25 września). *nie bójmy się mówić głośno o przemocowych zachowaniach. jeśli jesteś lub byłaś/eś ofiarą agresji nie wstydź się – lepiej mówić o tym późno niż wcale. #fakebody*. TikTok. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.tiktok.com/@lauraklaus/video/728282838005408000>.
- Kozinets, R. V. (2015). *Netnography: Redefined*. SAGE.
- Lekszycka, B. (2023, 19 października). *Efekt afery „Pandora Gate”? 88 proc. rodziców boi się o swojej dzieci w internecie*. Super Express. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://superbiz.se.pl/technologie/efekt-afery-pandora-gate-88-proc-rodzicow-boi-sie-o-swojej-dzieci-w-internecie-aa-UVQv-zpgh-rBve.html>.
- Lemanowicz, K. (2023, 16 października). *Pedofilia, wtórna wiktyimizacja i upadek autorytetów, czyli Pandora Gate okiem psychologa*. SuperMamy. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://supermamy.papilot.pl/zdrowie/psychologia/17729/pedofilia-wtorna-wiktyimizacja-i-upadek-autorytetow-czyli-pandora-gate-okiem-psychologa>.
- Lisowska-Magdziarz, M. (2007). *Analiza tekstu w dyskursie medialnym. Przewodnik dla studentów*. Wydawnictwo UJ.
- Luc-Lepianka, S. (2023, 14 października). *YouTube mówi o Polsce i Pandora Gate. Jest oficjalne oświadczenie ws. afery*. Inn:Poland. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://innpoland.pl/199840,youtube-festival-2023-nowosci-na-youtube-oswiadczenie-ws-pandora-gate>.
- McCombs, M. (2008). *Ustanawianie agendy. Media masowe i opinia publiczna* (B. Radwan, tłum.). Wydawnictwo UJ. (wyd. oryg. 2004).
- McCombs, M., Valenzuela, S. (2020). *Setting the agenda: Mass media and public opinion. Third edition*. Polity.
- Mikołajczyk, M. (2023, 4 października). *#Pandoragate pokazała, jakim bagnem jest polski YouTube. Oto twórcy, których osiągnęło krajowe #MeToo*. NaTemat. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://natemat.pl/514615,gargamel-gonciarz-i-pandora-gate-kogo-oskarzono-w-youtube-owym-metoo>.

- Misiura, M. (2023, 11 października). *Pandora Gate i świątek krypto. Twarz pedofilskiej afery zarobiła miliony na NFT*. Bankier.pl. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Pandora-Gate-i-rynek-krypto-Stuu-zarobil-miliony-na-NFT-8627227.html>.
- NASK. (2024). *Czym jest child grooming. Uwodzenie dzieci online*. Dyżurnet. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://cyberprofilaktyka.pl/baza-wiedzy/publikacje.html>.
- NASK. (2023). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/5316,Co-robia-nasze-dzieci-w-sieci-czyli-Raport-z-najnowszego-badania-NASK-Nastolatki.html>.
- Nowy Marketing. (2023, 13 października). *Kolejni influencerzy tracą współpracę. Bank Millenium rezygnuje z umowy z Gimperem*. Nowy Marketing. Pobrane 10 kwietnia 2024 z: <https://nowymarketing.pl/kolejni-influencerzy-traca-wspolprace-bank-millenium-rezygnuje-z-umowy-z-gimperem/>.
- Nytko, O. (2023, 6 października). *Zwrot w aferze Pandora Gate. Najpopularniejsza grupa hakerów wzięła na celownik polskich youtuberów*. Spider's Web. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://spidersweb.pl/2023/10/anonymous-pandora-gate.html>.
- Pisarek, W. (1983). *Analiza zawartości prasy*. Ośrodek Badań Prasoznawczych RSW „Prasa-Książka-Ruch”.
- Polskie Badania Czytelnictwa. (2023). *Roczny raport Prasa Drukowana i Cyfrowa*. Pobrane 14 sierpnia 2024 z: https://www.pbc.pl/wp-content/uploads/2024/01/Prasa_PBC_2023_2024.pdf.
- Prank. (2018, 13 grudnia). *Słownik języka polskiego PWN*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://sjp.pwn.pl/mlodziezowe-slowo-roku/haslo/prank;6383035.html>.
- Redakcja Kronika24.pl. (2023, 5 października). *Pandora Gate. Afera pedofilska wśród patoosób z Youtube'a. Podejrzani „celebryci”*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://kronika24.pl/pandora-gate-afere-pedofilska-wsrod-patoosob-z-youtubea-podejrzani-celebryci/>.
- Skorupa, M. (2023, 7 października). *Wszystko jasne! Konopsky przerwał milczenie. Już jutro Polska „zaplonie”*. *Przegląd Sportowy*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://przegladSPORTOWY.onet.pl/esportmania/inne/wszystko-jasne-konopsky-przerwal-milczenie-juz-jutro-polska-zaplonie/xx5f13b>.
- Staśko, M. (2023, 28 października). *Zyski z oskarżeń o przemoc? W #PandoraGate zgarniają je youtuberzy. Ofiary są atakowane*. *Krytyka Polityczna*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://krytykapolityczna.pl/kraj/pandora-gate-youtube-przemoc-afere/>.
- Suchanek, J. [Sukanek]. (2019, 14 listopada). *KONIEC PRZYJAŹNI*. YouTube. Pobrane 10 kwietnia 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=4iwlO0DtwJ8>.
- Tylko, M. [Konopsky]. (2023, 8 października). *MROCZNA PRZESZŁOŚĆ POLSKIEGO YOUTUBA*. YouTube. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=V997VX3NIBo>.

- Tylko, M. [Konopskyy]. (2024, 1 maja). *TVN RATUJE WIZERUNEK DUBIELA? (FAGATA, FRIZ, WUJEK ŁUKI, EKIPA, FUSIALKA)*. YouTube. Pobrane 14 sierpnia 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=qZ15vLzcuQo>.
- Wardęga, S. [Wataha-Krulestwo]. (2023, 3 października). *MROCZNA TAJEMNICA STUU I YOUTUBERÓW: PANDORA GATE (Boxdel, Dubiel, Fagata)*. YouTube. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=p21jj8dYM4I>.
- Wardęga, S. [Wataha-Krulestwo]. (2024a, 24 stycznia). *BOXDEL (WARDĘGA, ZA-STRASZANIE, ZEMSTA, GOATS, ZEZNANIA, UDZIAŁY FAME, PRZEPROSINY)*. YouTube. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=9M-sxk00T39o>.
- Wardęga, S. [Wataha-Krulestwo]. (2024b, 8 kwietnia). *Pożegnanie, idę zacząć żyć*. YouTube. Pobrane 10 kwietnia 2024 z: <https://www.youtube.com/watch?v=VMM-kjENvvZo>.
- Włodkowska, K. (2023, 11 grudnia). „Wysyłał nudesy, ja też”. 14-latek zaczyna się okaleczać. Nowe kręgi w aferze Pandora Gate. *Wyborcza.pl*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,30486122,wysylal-nudesy-ja-tez-14-latek-zaczyna-sie-okaleczac-nowe.html>.
- Wprost. (2023, 16 listopada). *Akt oskarżenia dla kolejnego influencera. Michał Gała: Jestem niewinny*. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://rozrywka.wprost.pl/11481833/akt-oskarzenia-dla-kolejnego-influencera-michal-gala-jestem-niewinny.html>.
- Wróblewski, R. (2023, 13 października). *Główne konto Stuarta B. zhakowane. Ktoś się włamał i wrzucił TEN filmik!*. Radio Eska. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.eska.pl/news/glowne-konto-stuu-zhakowane-ktos-sie-wlamal-i-wrzucil-ten-filmik-13-10-aa-dNK4-mRHq-aREy.html>.
- Zacharski, M. (2023, 5 października). *#Pandoragate zmiecie najgorszy polski YouTube, a Wardęga rozbił bank*. GSM Maniak. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://www.gsm-maniak.pl/1442073/szeryf-internetu-robi-pogrom-ciemna-strona-youtube/>.
- Ziółkowski, W. (2023, 1 września). *Child Grooming*. Fundacja Instytut Cyberbezpieczeństwa. Pobrane 8 lutego 2024 z: <https://instytutcyber.pl/encyklopedia/child-grooming/>.